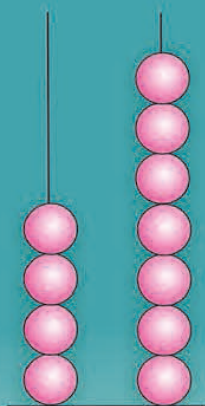
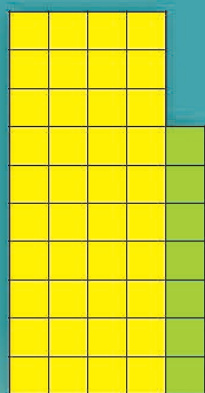

Г. Л. Мураёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

2

$$47 - 40$$

$$47 - 7$$

$$40 + 7$$

Частка 1

Г. Л. Мураўёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для **2** класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 1

*Дарушчана
Міністэрствам адукацыі
Рэспублікі Беларусь*

Мінск

Нацыянальны інстытут адукацыі

2020

УДК 51(075.2=161.3)
ББК 22.1я71
М91

Р э ц е н з е н т ы:

дацэнт кафедры дашкольнай і пачатковай адукацыі ўстановы адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П. М. Машэрава», кандыдат педагагічных навук, дацэнт *З. К. Ляўчук*;

метадычнае аб'яднанне настаўнікаў пачатковых класаў дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія № 146 г. Мінска» (настаўнік пачатковых класаў вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі *С. А. Фёдарова*)

Умоўныя абазначэнні:

— кажы і разважай так;

— адкажы на цікавае пытанне;

— «дружныя» задачы — рашы іх па чарзе;

— выканай заданне ў пары (групе);

— правер сябе;

— выканай заданне дома;

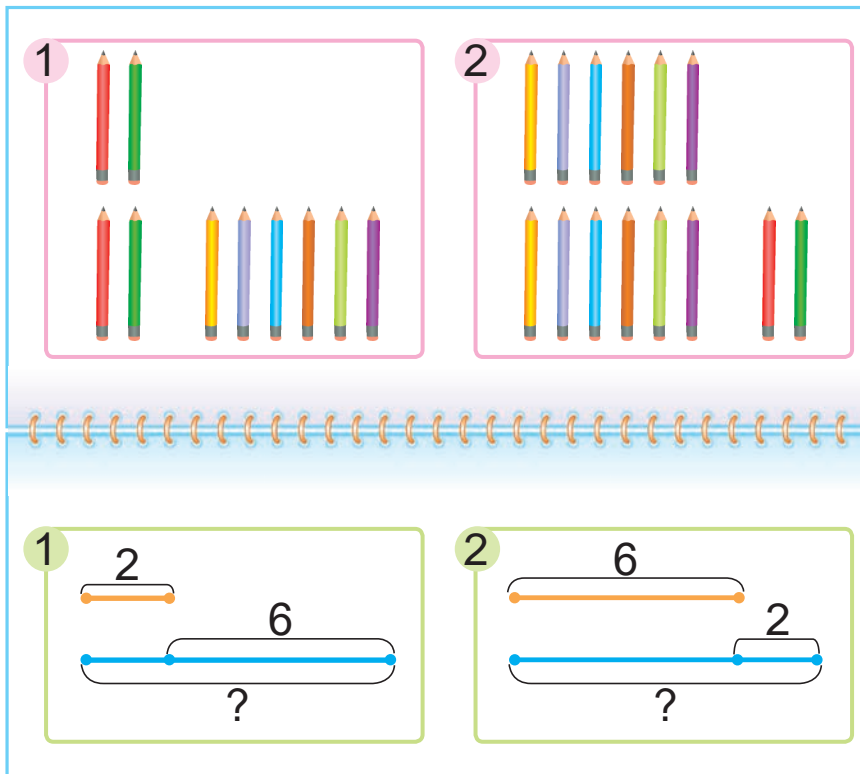
— прачытай у раздзеле «Гэта цікава!».

ISBN 978-985-594-556-8 (ч. 1)
ISBN 978-985-594-555-1

© Мураўёва Г. Л., Урбан М. А., 2020
© Афармленне. НМУ «Нацыянальны інстытут адукацыі», 2020

Змест

Паўтарэнне	4
Таблічнае складанне і адпаведныя выпадкі аднімання	20
Лікі ад 21 да 100	70
Пазатаблічнае складанне і адніманне лікаў у межах 100	96
Гэта цікава!	134

Урок 1

Паўтарэнне

1. Назаві прапушчаныя лікі.

2. Назаві папярэднія і наступныя лікі.

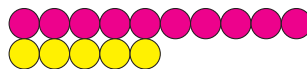
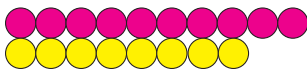
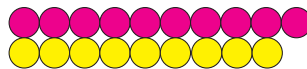

3. Назаві лікі. Паменшы кожны лік на 1.

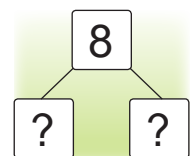
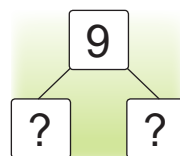
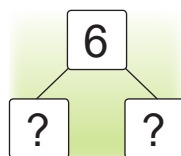
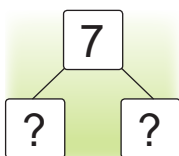
Дзясятак	Адзінкі

Дзясятак	Адзінкі

4. Назаві лікі. Павяліч кожны лік на 1.

5. Састаў прыклады.

6. Вылічы.

$10 + 3$	$10 + 9$	$10 + 5$	$19 + 1$
$13 - 3$	$19 - 9$	$15 - 5$	$20 - 1$
$13 - 10$	$19 - 10$	$15 - 10$	$10 - 1$

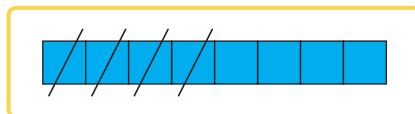
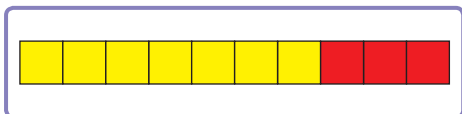
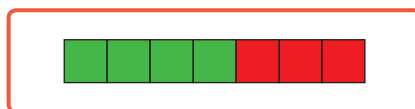
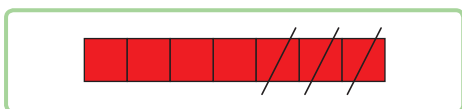
7. Дапоўні ўмову па малюнку і рашы задачу.

Было 3 шары.
Купілі яшчэ ...
Колькі ...?

8. Выберы схему. Рашы задачу.

Са стаянкі спачатку паехала 7 машын, а потым — 3 машыны. Колькі ўсяго машын паехала?

1. Вылічы.

$10 + 8$	$18 - 8$	$7 - 1$	$9 + 1$
----------	----------	---------	---------

2. На агародзе вырасла 6 вялікіх гарбузоў і 10 маленькіх. Колькі ўсяго гарбузоў вырасла?

Урок 2

1. Назаві складаемыя і суму. Вылічы.

$7 + 2$

$6 + 3$

$5 + 3$

$5 + 4$

$3 + 3$

$8 + 2$

$4 + 2$

$8 + 1$

2. Вылічы.

$10 + 1$

$12 + 3$

$16 + 4$

$11 + 1$

$12 + 4$

$15 + 5$

$12 + 1$

$12 + 5$

$14 + 6$

Як змяняюцца складаемыя і сумы ў кожным слупку?

3. Прачытай запісы, выкарыстоўваючы словы:

дадаць

плюс

павялічыць

сума

$5 + 2$

$7 + 1$

$7 + 3$

$4 + 0$

$15 + 2$

$17 + 1$

$17 + 3$

$14 + 0$

4. Устаў прапушчаныя лікі.

$9 = \square + 6$

$8 = 4 + \square$

$7 = \square + 3$

$9 = 7 + \square$

$8 = \square + 5$

$7 = 5 + \square$

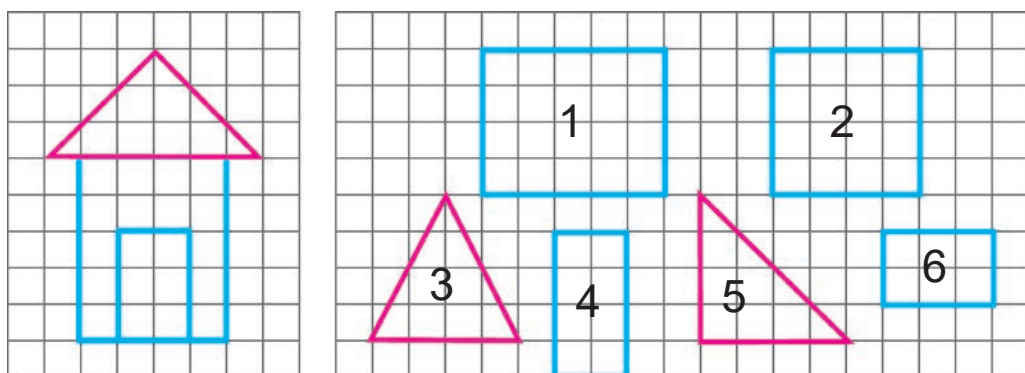
5. Параўнай і рашы задачы.

- Пасадзілі 14 ліп і 2 клёны. Колькі ўсяго дрэў пасадзілі?
- Пасадзілі 14 ліп, а клёнаў — на 2 больш. Колькі клёнаў пасадзілі?

6. Наташа спачатку намявала 5 домікаў, а потым — яшчэ столькі ж домікаў. Колькі домікаў стала на малюнку ў Наташы?

7. Наташа намявала адзін домік вось так:

Назаві, пад якімі нумарамі знаходзяцца фігуры, з якіх складаецца домік.

8. Начарці адрэзак даўжынёй 7 см. Начарці другі адрэзак, даўжыня якога на 2 см большая.

1. Вылічы.

$$7 + 3$$

$$6 + 4$$

$$11 + 8$$

$$13 + 2$$

2. У Пашы 10 наклек, у Мікіты столькі ж наклек. Колькі ўсяго наклек у хлопчыкаў?

Урок 3

1. Прачытай запісы. Вылічы.

$5 + 2$

$7 + 1$

$10 + 3$

$16 + 4$

$2 + 5$

$1 + 7$

$3 + 10$

$4 + 16$

2. Параўнай.

$6 + 3 \text{ ? } 3 + 6$

$12 + 4 \text{ ? } 5 + 12$

$4 + 5 \text{ ? } 5 + 4$

$4 + 10 \text{ ? } 10 + 3$

$9 + 0 \text{ ? } 0 + 9$

$11 + 9 \text{ ? } 9 + 11$

3. Устаў прапушчаныя лікі так, каб запісы былі правільныя.

$5 + \text{ ? } = 9$

$14 + \text{ ? } = 18$

$11 + \text{ ? } = 15$

$2 + \text{ ? } = 8$

$\text{ ? } + 16 = 20$

$\text{ ? } + 13 = 17$

Які прыклад лішні?

4. Задай пытанні са словам «колькі».

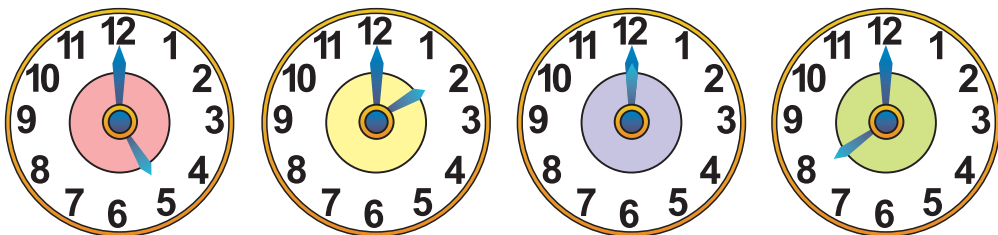

5. Тата для дзяцей спампаваў з інтэрнэту 4 мультфільмы пра Віні Пуха, а мультфільмаў пра зайца і ваўка — на 6 больш. Колькі мультфільмаў пра зайца і ваўка спампаваў тата?

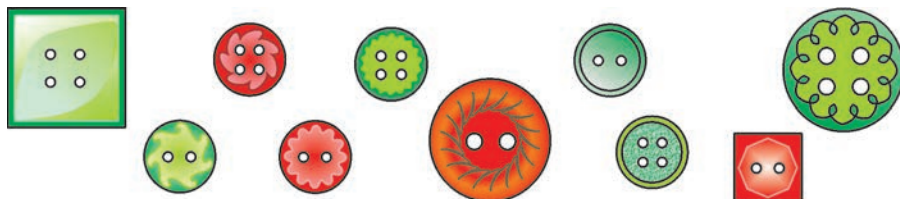
6. На каруселі 5 зебраў, 4 жырафы, а вярблюдаў столькі, колькі зебраў і жыраф разам. Колькі вярблюдаў на каруселі?

7. Колькі часу паказваюць гадзіннікі? Колькі часу будуць паказваць гадзіннікі праз 2 г?

8. У шкатулцы ляжаць гузікі.

Алесь кажа:

Тут 4 чырвоныя гузікі і 6 зелёных.

Яна кажа:

Тут 3 вялікія гузікі і 7 маленькіх.

Чья праўда?

Як яшчэ можна падзяліць гузікі на дзве групы?

1. Параўнай.

$$2 + 8 \text{ ? } 8 + 2$$

$$12 + 8 \text{ ? } 7 + 12$$

2. У кошыку 14 баравікоў, а лісічак — на 3 больш. Колькі лісічак у кошыку?

Урок 4

1. Вылічы. Назаві памяншаемае, аднімаемае, рознасць.

$9 - 1$

$5 - 0$

$10 - 5$

$8 - 3$

$4 - 3$

$9 - 9$

$10 - 2$

$7 - 6$

2. Прачытай запісы, выкарыстоўваючы словы:

адняць

мінус

паменшыць

рознасць

$11 - 1$

$14 - 10$

$17 - 7$

$15 - 10$

$14 - 4$

$17 - 10$

$12 - 2$

$12 - 10$

3. Вылічы.

$13 + 7$

$20 - 9$

$12 + 5 - 4$

$14 + 6$

$19 - 8$

$12 + 6 - 5$

$15 + 5$

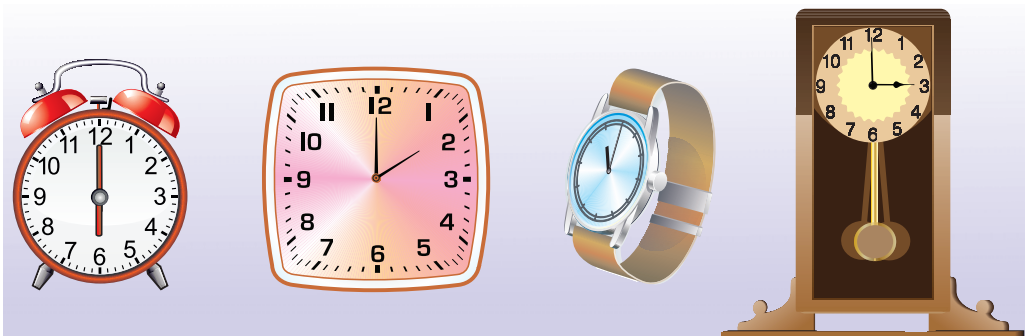
$18 - 7$

$12 + 7 - 6$

Якім можа быць чацвёрты прыклад у кожным слупку?

4. Колькі часу? Колькі часу паказвалі гадзіннікі 1 г таму назад?

5. Крысціна зрабіла 9 паштовак. Яна падарыла сябрам 6 паштовак. Колькі паштовак засталася ў Крысціны?
6. Бабуля спякла 20 піражкоў. Пасля вячэры піражкоў стала на 8 менш. Колькі піражкоў стала пасля вячэры?

7. Складзі і рашы задачу.

Дом 1 — 10 паверхаў.
Дом 2 — ?, на 2 паверхі меншы.

8. Над паверхам, дзе жыве Уладзік, 4 паверхі.
Пад яго паверхам — 3 паверхі.

Алесь кажа:

Уладзік жыве ў дзесяці-
паварховым доме.

Яна кажа:

Уладзік жыве не ў дзесяці-
паварховым доме.

Чыя праўда?

1. Вылічы.

$10 - 3$

$3 - 3$

$13 - 3$

$13 - 10$

2. У збане было 10 шклянак кампоту. Выпілі 7 шклянак кампоту. Колькі шклянак кампоту засталася ў збане?

Урок 5

1. Састаў два прыклады на складанне і два прыклады на адніманне з лікамі:

2	9	7
7	17	10

4	6	2
10	20	10

2. Вылічы.

$12 + 3 + 4$

$10 + 7 - 3$

$18 - 4 + 2$

$19 - 3 - 5$

$20 - 8 + 4$

$15 + 5 - 10$

3. Устаў прапушчаныя лікі так, каб запісы былі правільныя.

$8 - ? = 2$

$5 + ? = 15$

$16 - ? = 6$

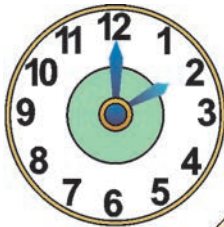
$? - 5 = 1$

$? + 10 = 19$

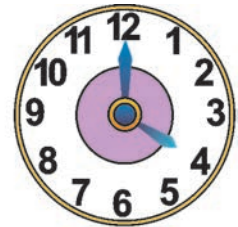
$3 + ? = 13$

4. Колькі гадзін дзеці гулялі ў футбол?

Пачатак
гульні

Заканчэнне
гульні

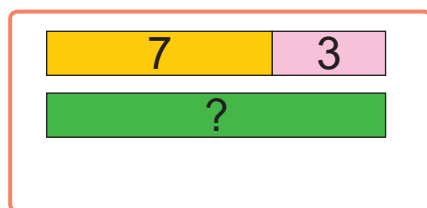
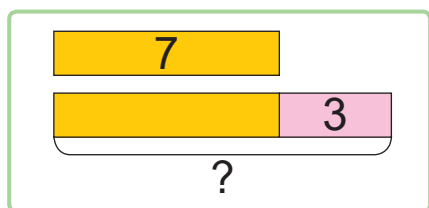

5. Было 15 цукерак. Дзеці з'елі ўсе цукеркі. Колькі цукерак засталася?

6. Параўнай задачы. Выберы схему да кожнай задачы. Рашы задачы.

- У заапарку 7 лісіц, 3 львы, а малп столькі, колькі лісіц і львоў разам. Колькі малп у заапарку?
- У заапарку 7 лісіц, 3 львы, а малп — на 3 больш, чым лісіц. Колькі малп у заапарку?

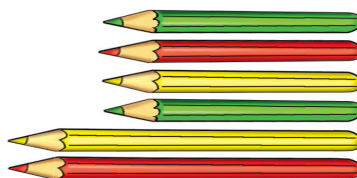

7. У каробцы ў Яны ляжаць алоўкі.

Алесь кажа:

У каробцы ляжыць 4 нечырвоныя алоўкі.

Яна кажа:

У каробцы ляжыць 4 нядоўгія алоўкі.

Чыя праўда?

1. Вылічы.

$16 + 2$

$18 - 2$

$18 - 18$

$18 + 0$

2. На галінцы было 8 лісцікаў. Усе лісцікі ўпалі. Колькі лісцікаў засталася на галінцы?

Урок 6

1. Вылічы.

$4 + 5$

$9 - 2 - 1$

$5 + 3 + 2$

$14 + 5$

$19 - 2 - 1$

$15 + 3 + 2$

Параўнай прыклады ў кожным слупку.
Чым яны падобныя? Чым адрозніваюцца?

2. Састаў і рашы прыклады.

3. Параўнай.

$15 + 2 \text{ ? } 2 + 15$

$15 + 0 \text{ ? } 14 - 0$

$17 - 2 \text{ ? } 19 - 2$

$7 + 10 \text{ ? } 17 - 10$

4. Выберы задачы, якія рашаюцца так:

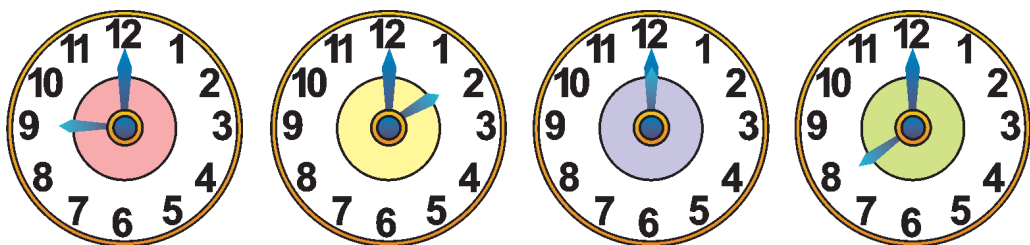
$10 + 3 = 13$

- Было 10 персікаў. Узялі 3 персікі.
Колькі персікаў засталася?
- Было 10 персікаў, а груш — на 3 больш.
Колькі было груш?
- Было 10 персікаў і 3 грушы.
Колькі ўсяго садавіны было?

5. Міша быў у школе 4 г, а гуляў у двары на 1 г менш. Колькі гадзін Міша гуляў у двары?

6. Няхай урокі ў Мішы закончыліся ў 12 г. Які гадзіннік паказвае гэты час? Які гадзіннік паказвае час, калі ў Мішы пачыналіся ўрокі?

7. Зараз Дашы 8 гадоў, а яе сястры Волечцы 1 год. Колькі гадоў будзе кожнай дзяўчынцы, калі Волечка стане на 2 гады старэйшай?

8. Начарці адрэзак даўжынёй 10 см. Начарці другі адрэзак, які на 3 см карацейшы.

1. Вылічы.

$$12 + 4$$

$$16 - 4$$

$$16 + 4$$

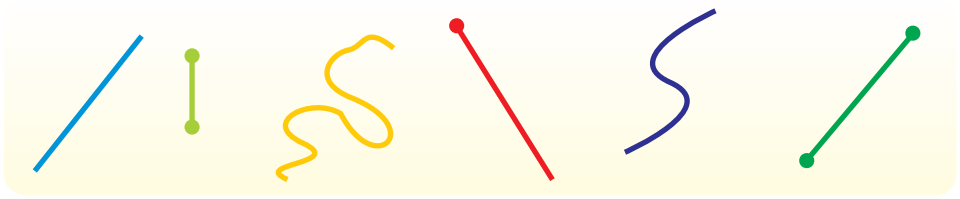
$$20 - 4$$

2. Купілі 11 канвертаў, а паштовак — на 4 больш. Колькі купілі паштовак?

Урок 7

1. Колькі прамых? Колькі адрэзкаў?

2. Вымерай даўжыні адрэзкаў.

Назаві адрэзак, даўжыня якога:

роўная 1 дм

большая за 1 дм

меншая за 1 дм

3. Параўнай.

1 дм ? 10 см

2 дм ? 1 дм 9 см

2 дм ? 2 см

1 дм ? 1 дм 3 см

4. Вымерай даўжыні адрэзкаў. Састаў прыклады на складанне і адніманне.

5. Вылічы.

$14 \text{ см} + 4 \text{ см}$

$1 \text{ дм} + 5 \text{ см} + 2 \text{ см}$

$19 \text{ см} - 3 \text{ см}$

$15 \text{ см} - 5 \text{ см} + 1 \text{ дм}$

$18 \text{ см} - 6 \text{ см}$

$15 \text{ см} - 1 \text{ дм} - 1 \text{ см}$

6. Вылічы.

$10 - 3 + 2$

$10 + 6 - 5$

$2 + 8 + 7$

$12 + 5 - 3$

$20 - 2 - 6$

$19 - 9 + 4$

7. Даўжыня першага адрэзка — 2 см, а даўжыня другога — на 6 см большая. Якая даўжыня другога адрэзка? Начарці другі адрэзак.

8. Змяні лікі ва ўмове задачы 7 так, каб:

- адказ задачы стаў меншым;
- адказ задачы стаў большым.

9. Было 20 маткоў шэрсці. 3 12 маткоў шэрсці звязалі світар, а з 3 маткоў — шалік. Колькі маткоў шэрсці пайшло на світар і шалік разам?

10. Складзі задачу, для рашэння якой трэба знайсці рознасць лікаў 10 і 4.

11. Устаў прапушчаныя лікі так, каб запісы былі правільныя.

$$7 - 1 - \boxed{?} = 5$$

$$10 + \boxed{?} + 2 = 14$$

$$6 + \boxed{?} + 1 = 10$$

$$17 - 2 - \boxed{?} = 13$$

1. Вылічы.

$$11 \text{ см} + 1 \text{ см} + 4 \text{ см}$$

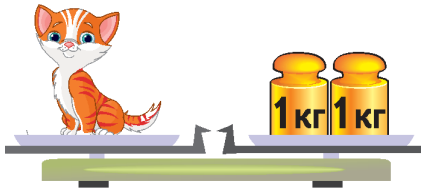
$$18 \text{ см} - 3 \text{ см} - 1 \text{ дм}$$

2. Даўжыня сіняга адрэзка — 7 см, а даўжыня зялёнага — на 3 см большая. Начарці гэтыя адрэзкі.

Урок 8

1. Якая маса кацяняці? Шчаняці?

2. Параўнай прадметы па масе. Што цяжэйшае? Што лягчэйшае?

3. Маса гарбуза — 10 кг. Кавун на 4 кг лягчэйшы за гарбуз. Якая маса кавуна?

4. Колькі літраў соку ў трох пакетах?

5. Для рамонту купілі 20 л карычневай фарбы. Колькі літраў фарбы засталася, калі зрасходавалі 8 л?

6. Параўнай.

2 кг ? 12 кг

10 л ? 1 л

7 кг – 3 кг ? 9 кг – 2 кг

5 л + 4 л ? 4 л + 5 л

7. Вылічы.

$15 \text{ кг} + 3 \text{ кг} + 1 \text{ кг}$

$13 \text{ л} + 7 \text{ л} - 1 \text{ л}$

$14 \text{ кг} - 2 \text{ кг} - 10 \text{ кг}$

$20 \text{ л} - 6 \text{ л} - 4 \text{ л}$

$11 \text{ кг} + 8 \text{ кг} - 6 \text{ кг}$

$13 \text{ л} - 10 \text{ л} + 7 \text{ л}$

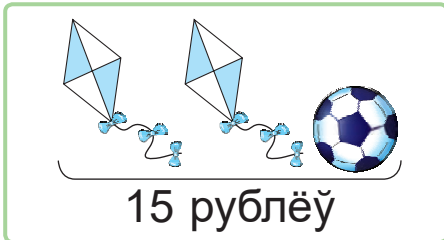
8. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$6 = ? + 4$

$9 = 7 + ?$

$8 = ? + 3$

9. Разгледзьце малюнкi.

Алесь кажа:

Мяч даражэйшы за паветранага змея.

Яна кажа:

За мяч трэба заплаціць столькі ж рублёў, колькі за паветранага змея.

Чыя праўда?

1. Вылічы.

$15 \text{ кг} + 5 \text{ кг} - 10 \text{ кг}$

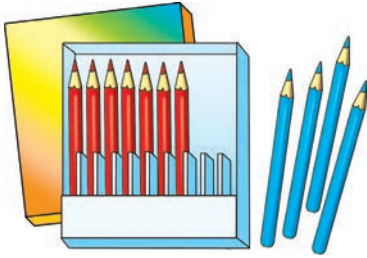
$18 \text{ л} - 4 \text{ л} + 6 \text{ л}$

2. Было 18 кг яблыкаў. Колькі кілаграмаў яблыкаў засталася пасля таго, як з 8 кг яблыкаў прыгатавалі джэм?

Урок 9

Таблічне складання і адпаведныя выпадкі аднімання

$$7 + 4 = ?$$

$$\begin{array}{|c|c|} \hline 3 & 1 \\ \hline \end{array}$$

$$7 + 3 = 10$$

$$10 + 1 = 11$$

1. Дадаю столькі, каб атрымаўся дзясятак.
2. Знаходжу, які лік засталася дадаць.
3. Дадаю гэты лік да дзясятка.

1. Вылічы і растлумач.

$$8 + 3$$

$$6 + 7$$

2. Вылічы.

$$6 + 4 + 6$$

$$10 + 4 + 3$$

$$16 + 1 + 2$$

$$3 + 7 + 5$$

$$8 + 2 + 4$$

$$11 + 6 + 2$$

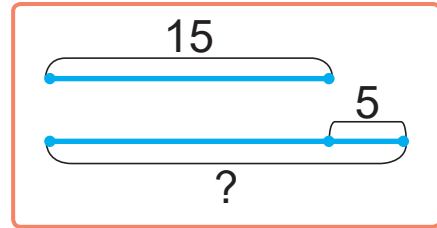
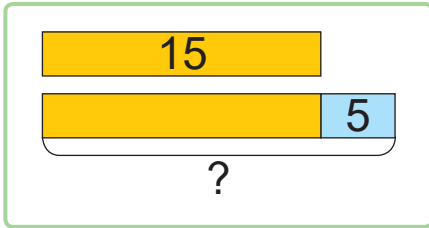
На якія групы можна разбіць прыклады?

3. Параўнай схемы. Рашы задачу.

У першым акварыуме было 15 л вады, а ў другім — на 5 л больш. Колькі літраў вады было ў другім акварыуме?

4. Было 10 вераб'ёў і 8 галубоў. Паляцелі 4 вераб'і і 2 галубы. Колькі вераб'ёў засталася?

5. Дапоўні тэкст задачы лікамі. Рашы задачу.
У цыркавым нумары выступаюць ? жанглёраў і ? клоўны. Колькі жанглёраў і клоўнаў выступаюць у нумары?

? Растлумач, як можна да 5 дадаць 8.

1. Вылічы.

$$5 + 5 + 3$$

$$1 + 9 + 5$$

$$3 + 7 + 9$$

2. Купілі 10 глыбокіх талерак і 3 мелкія. Колькі ўсяго талерак купілі?

Урок 10

$$12 - 5 = ?$$

$$12 - 2 = 10$$

$$10 - 3 = 7$$

1. Аднімаю столькі, каб атрымаўся дзясятка.
2. Знаходжу, які лік засталася адняць.
3. Аднімаю гэты лік ад дзясятка.

1. Вылічы і растлумач.

$$13 - 4$$

$$12 - 6$$

$$11 - 5$$

2. Параўнай.

$$10 + 2 \text{ ? } 10$$

$$11 - 1 - 5 \text{ ? } 11 - 1 - 4$$

$$14 - 3 \text{ ? } 12$$

$$17 - 7 - 2 \text{ ? } 17 - 7 - 1$$

$$17 - 1 \text{ ? } 17$$

$$3 + 7 + 4 \text{ ? } 15 - 5 - 0$$

У якіх выпадках можна выканаць параўнанне без вылічэнняў?

3. На першай паліцы было 15 кніг. 3 яе знялі 3 кнігі і пераставілі на другую паліцу. Колькі кніг засталася на першай паліцы?

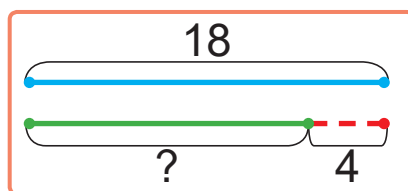
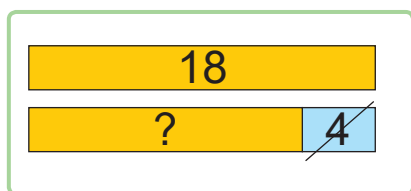
4. Вось усе кнігі, якія цяпер стаяць на другой паліцы.

Колькі кніг было на другой паліцы спачатку?
Як можна падзяліць гэтыя кнігі на 2 групы?

5. Параўнай схемы. Рашы задачу.

Маса скрынкі абрыкосаў — 18 кг, а маса скрынкі чарэшні — на 4 кг меншая. Знайдзі масу скрынкі чарэшні.

? Раствлумач, як можна ад 14 адняць 6.

1. Вылічы.

$$16 - 6 - 3$$

$$15 - 5 - 4$$

$$19 - 9 - 7$$

2. Маса кошкі Муркі — 2 кг, а маса сабакі Жучкі — на 10 кг большая. Якая маса сабакі Жучкі?

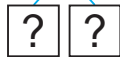

Урок 11

Растлумач вылічэнні.

$$9 + 2 = ?$$

$$2 + 9 = ?$$

$$11 - 2 = ?$$

$$11 - 9 = ?$$

$$9 + 2 = 11$$

$$2 + 9 = 11$$

$$11 - 2 = 9$$

$$11 - 9 = 2$$

1. Вылічы.

$$1 + 8 + 2$$

$$20 - 9 - 2$$

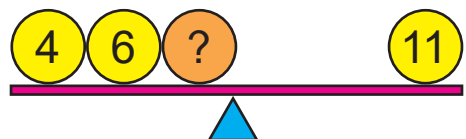
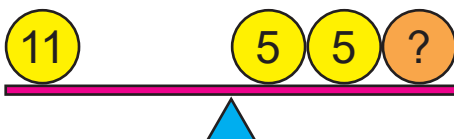
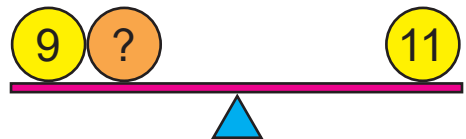
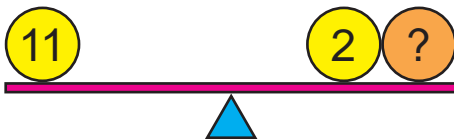
$$3 + 6 + 2$$

$$8 - 6 + 9$$

$$16 - 5 - 9$$

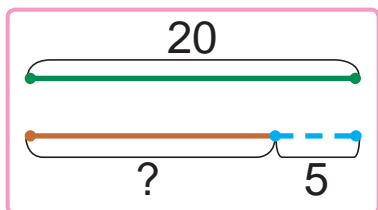
$$19 - 8 - 2$$

2. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў прыклады са знакам «плюс».

3. У Каці 10 цукерак, у Сашы столькі ж цукерак. У Валі столькі цукерак, колькі ў Каці і Сашы разам. Колькі цукерак у Валі?
4. Складзі і рашы задачу.

5. Знайдзі суму даўжынь адрэзкаў.

6. Сума ўзростаў Юлі і Машы — 10 гадоў. Колькі гадоў будзе ім разам праз 3 гады?

Алесь кажа:

Праз 3 гады Юлі і Машы разам будзе 13 гадоў.

Ці праўду кажа Алесь?

? Растлумач вылічэнні: $2 + 9$, $11 - 9$, $11 - 2$.

1. Вылічы.

$$9 + 2 + 3$$

$$11 - 2 - 8$$

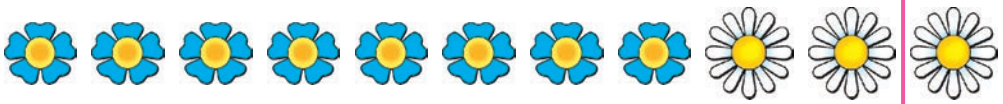
$$11 - 9 + 5$$

2. У парку было 10 каруселей і столькі ж арэляў. Колькі ўсяго каруселей і арэляў было ў парку?

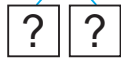

Урок 12

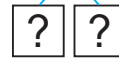
Растлумач вылічэнні.

$$8 + 3 = ?$$

$$11 - 3 = ?$$

$$3 + 8 = ?$$

$$11 - 8 = ?$$

$$8 + 3 = 11$$

$$9 + 3 = 12$$

$$3 + 8 = 11$$

$$3 + 9 = 12$$

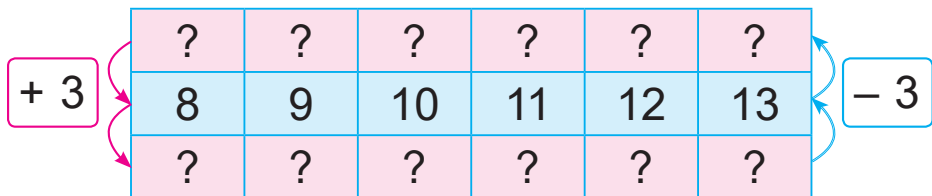
$$11 - 3 = 8$$

$$12 - 3 = 9$$

$$11 - 8 = 3$$

$$12 - 9 = 3$$

1. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў прыклады на складанне і адніманне.

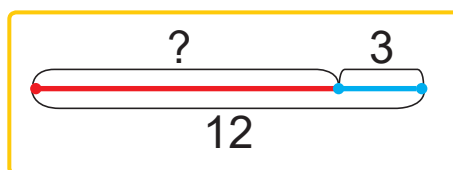
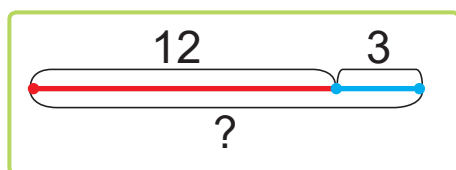

2. Маса гусі — 7 кг, а маса пеўня — на 3 кг меншая. Якая маса пеўня?
3. Ці хопіць 18 л бензіну для таго, каб зрабіць дзве паездкі на машыне, калі на першую паездку трэба 3 л бензіну, а на другую — 9 л?

4. Выберы схему. Рашы задачу.

Раніцай Лена вывучыла 12 англійскіх слоў, а ўвечары забылася 3 словы. Колькі слоў змагла запомніць Лена?

5. Колькі гадзін прайшло?

6. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$3 + 5 + \boxed{?} = 10$$

$$1 + 6 + \boxed{?} = 10$$

$$18 - 6 - \boxed{?} = 10$$

$$20 - 7 - \boxed{?} = 10$$

? Растлумач вылічэнні: $3 + 9$, $12 - 3$, $12 - 9$.

1. Вылічы.

$$3 + 8$$

$$11 - 2$$

$$9 + 3$$

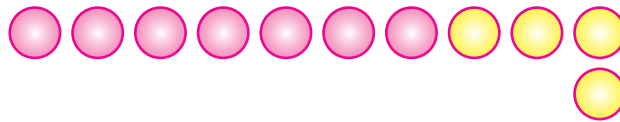
$$11 - 8$$

2. Для двух букетаў зрэзалі 5 лілей і столькі ж руж. Колькі ўсяго кветак зрэзалі?

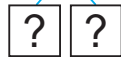

Урок 13

Растлумач вылічэнні.

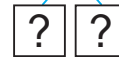

$7 + 4 = ?$

$4 + 7 = ?$

$11 - 4 = ?$

$11 - 7 = ?$

$7 + 4 = 11$

$8 + 4 = 12$

$9 + 4 = 13$

$4 + 7 = 11$

$4 + 8 = 12$

$4 + 9 = 13$

$11 - 4 = 7$

$12 - 4 = 8$

$13 - 4 = 9$

$11 - 7 = 4$

$12 - 8 = 4$

$13 - 9 = 4$

1. Запішы ў адзін слупок прыклады з адказам 11, а ў другі — з адказам 12.

$4 + 7 \quad 8 + 4 \quad 3 + 9 \quad 8 + 3$

2. Запішы рознасці. Вылічы.

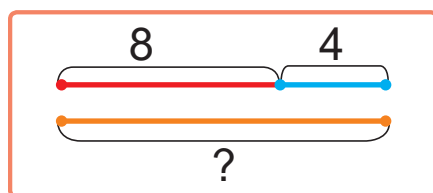
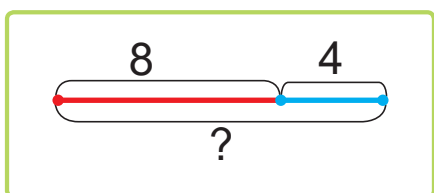
Памяншаемае	11	11	12	12	13	13
Аднімаемае	4	7	4	8	4	9

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$? + 3 = 12 \quad 2 + ? = 11 \quad 3 + ? = 11$

4. Выберы схему. Рашы задачу.
Дзянісу 8 гадоў, Свеце 4 гады. Валеру столькі гадоў, колькі Дзянісу і Свеце разам. Колькі гадоў Валеру?

5. Складзі і рашы задачы.

1 Было — 16 ...
Паляцела — 3 ...
Засталося — ?

2 Было — 13 ...
Прыляцела — 3 ...
Стала — ?

6. Прадалі 16 порцый пламбіру, а порцый эскімо — на 4 менш. Колькі порцый эскімо прадалі?

Як змяніць лікі ў задачы так, каб адказ не змяніўся?

- ? Раствлумач вылічэнні: $4 + 8$, $12 - 4$, $12 - 8$.

1. Вылічы.

$7 + 4$

$11 - 7$

$13 - 4$

$4 + 9$

2. Купілі 12 кг бульбы, а агуркоў — на 4 кг менш. Колькі кілаграмаў агуркоў купілі?

Урок 14

У садзе 10 груш. Груш на 4 менш, чым сліў.
Колькі ў садзе сліў?

Груш — 10, на 4 менш.
Сліў — ?

- Груш было на 4 менш, чым сліў.
Значыць, сліў было на 4 больш,
чым груш.

1. У адным вядры 12 л вады. Гэта на 3 л менш,
чым у другім вядры. Колькі літраў вады ў
другім вядры?
2. Параўнай і рашы задачы.
 - Пасадзілі 8 дубоў. Дубоў пасадзілі на 4 менш,
чым каштанаў. Колькі каштанаў пасадзілі?
 - Пасадзілі 8 дубоў, а каштанаў — на 4 менш.
Колькі каштанаў пасадзілі?
3. Складзі задачы, якія рашаюцца так:

$$9 - 4$$

$$9 + 4$$

4. Вылічы.

$$9 + 3 - 4$$

$$8 + 3 - 7$$

$$12 + 4 - 3$$

$$12 - 9 + 6$$

$$11 - 8 + 4$$

$$13 - 9 + 5$$

$$7 + 4 + 9$$

$$20 - 8 - 3$$

$$11 - 0 + 7$$

5. Састаў прыклады. Вылічы.

$$\begin{array}{c} 4 + ? \\ \swarrow \searrow \\ 12 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 11 - ? \\ \swarrow \searrow \\ 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 11 - ? \\ \swarrow \searrow \\ 3 \end{array}$$

6. Параўнай.

$8 \text{ г} + 4 \text{ г} - 2 \text{ г} \text{ ? } 8 \text{ г} - 4 \text{ г} - 2 \text{ г}$

$11 \text{ г} + 4 \text{ г} + 1 \text{ г} \text{ ? } 11 \text{ г} - 4 \text{ г} - 1 \text{ г}$

$16 \text{ г} - 5 \text{ г} - 2 \text{ г} \text{ ? } 16 \text{ г} - 5 \text{ г} + 2 \text{ г}$

$20 \text{ г} - 10 \text{ г} - 3 \text{ г} \text{ ? } 20 \text{ г} - 3 \text{ г} - 10 \text{ г}$

У якіх выпадках можна выканаць параўнанне без вылічэнняў?

? Выберы правільнае рашэнне задачы.

Даўжыня чырвонага адрэзка — 15 см. Гэта на 4 см менш, чым даўжыня сіняга адрэзка. Якая даўжыня сіняга адрэзка?

$15 - 4$

$15 + 4$

1. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$12 - \text{?} = 4$

$13 - \text{?} = 9$

$4 + \text{?} = 11$

$\text{?} + 9 = 12$

2. На блузцы 7 гузікаў. Гэта на 4 гузікі менш, чым на халаце. Колькі гузікаў на халаце?

Урок 15

У класе 12 хлопчыкаў. Хлопчыкаў на 2 больш, чым дзяўчынак. Колькі ў класе дзяўчынак?

Хлопчыкаў — 12, на 2 больш.
Дзяўчынак — ?

- Хлопчыкаў на 2 больш, чым дзяўчынак. Значыць, дзяўчынак на 2 менш, чым хлопчыкаў.

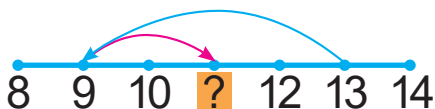

1. У адным доме 14 пад'ездаў. Гэта на 4 пад'езды больш, чым у другім доме. Колькі пад'ездаў у другім доме?
2. Параўнай і рашы задачы.
 - Маса дарожнай сумкі — 9 кг. Гэта сумка на 3 кг лягчэйшая за чамадан. Якая маса чамадана?
 - Маса дарожнай сумкі — 9 кг. Гэта сумка на 3 кг цяжэйшая за рюкзак. Якая маса рюкзака?
3. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў сумы.

Складаемае	9	?	7	3	?	2
Складаемае	4	8	?	8	3	?
Сума	?	12	11	?	12	11

4. Састаў і рашы прыклады.

5. Запішы ў парадку павелічэння.

2 дм

1 дм 5 см

1 дм

9 см

1 дм 1 см

6. Дапоўні ўмову і пытанне. Рашы задачу.

Купілі ? л ананасавага соку і ? л таматнага соку. Колькі ...?

Яблычны сок						
Ананасавы сок						
Таматны сок						

? Выберы правільнае рашэнне задачы.

У першым слоіку 8 агуркоў. Гэта на 4 агуркі больш, чым у другім слоіку. Колькі агуркоў у другім слоіку?

$8 - 4$

$8 + 4$

1. Вылічы.

$11 - 7 + 9$

$12 - 8 + 7$

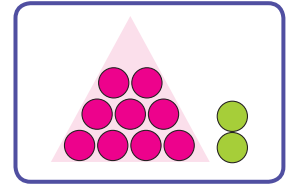
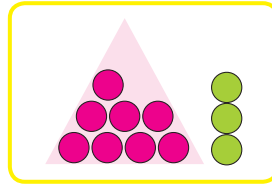
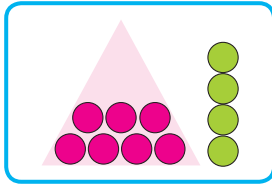
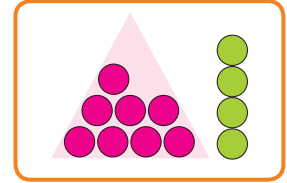
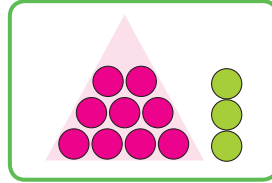
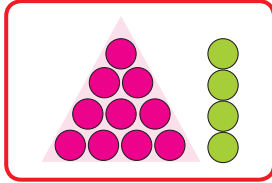
$11 - 8 + 17$

2. Цеплаход плыў па рацэ 11 дзён. Гэта на 4 дні больш, чым яму засталася плыць. Колькі дзён засталася плыць цеплаходу?

Урок 16

1. Састаў і рашы прыклады.

2. Вылічы.

12 паменшы на 3

11 паменшы на 7

13 паменшы на 9

4 павяліч на 9

3 павяліч на 8

4 павяліч на 7

3. Вылічы.

$$11 - 7 - 3$$

$$13 - 4 + 2$$

$$4 + 8 + 5$$

$$12 - 8 + 9$$

$$12 - 4 - 6$$

$$10 + 3 - 9$$

4. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$8 + ? = 12$$

$$13 - ? = 4$$

$$12 - ? = 3$$

$$? + 7 = 11$$

$$? - 8 = 4$$

$$? + 4 = 13$$

5. Параўнай і рашы задачы.

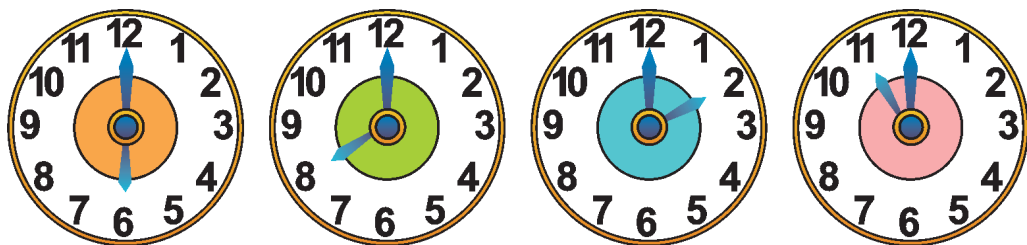
• У гаспадыні 12 качанят, а куранят — на 4 больш. Колькі куранят у гаспадыні?

• У гаспадыні 12 качанят. Качанят на 4 больш, чым куранят. Колькі куранят у гаспадыні?

6. Цягнік ідзе з Мінска ў Баранавічы 2 гадзіны. Гэта на 3 гадзіны менш, чым ён ідзе з Мінска ў Брэст. Колькі гадзін ідзе цягнік з Мінска ў Брэст?

7. Цягнік выйшаў з Мінска ў 1 гадзіну дня. Выкарыстоўваючы адказ да задачы 6, вызначце, на якім гадзінніку паказаны час прыбыцця цягніка ў Брэст.

8. Начарці адрэзак, роўны суме даўжынь чырвонага, сіняга і зялёнага адрэзкаў.

1. Вылічы.

$$9 + 4 + 5$$

$$12 - 9 + 8$$

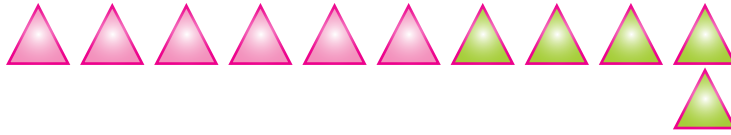
$$3 + 9 - 4$$

2. У бабулі ў шкатулцы 20 вялікіх гузікаў. Гэта на 9 гузікаў больш, чым маленькіх. Колькі маленькіх гузікаў у шкатулцы?

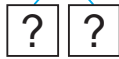

Урок 17

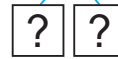
Растлумач вылічэнні.

$6 + 5 = ?$

$11 - 5 = ?$

$5 + 6 = ?$

$11 - 6 = ?$

$6 + 5 = 11$

$7 + 5 = 12$

$8 + 5 = 13$

$9 + 5 = 14$

$5 + 6 = 11$

$5 + 7 = 12$

$5 + 8 = 13$

$5 + 9 = 14$

$11 - 5 = 6$

$12 - 5 = 7$

$13 - 5 = 8$

$14 - 5 = 9$

$11 - 6 = 5$

$12 - 7 = 5$

$13 - 8 = 5$

$14 - 9 = 5$

1. Вылічы.

$12 - 5$

$13 - 8$

$5 + 6$

$9 + 5$

$5 + 7$

$8 + 5$

$11 - 6$

$14 - 9$

2. Параўнай.

$3 \text{ кг } ? 8 \text{ кг}$

$6 \text{ см} - 5 \text{ см } ? 12 \text{ см} - 1 \text{ дм}$

$12 \text{ л } ? 2 \text{ л}$

$13 \text{ см} - 4 \text{ см } ? 11 \text{ см} - 3 \text{ см}$

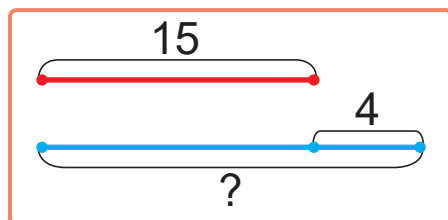
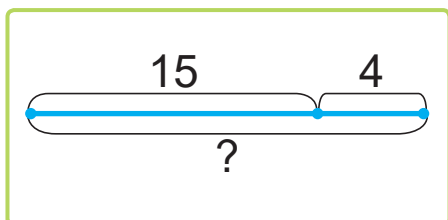
3. Трэба раздрукаваць на прынтары 20 старонак тэксту. Ужо раздрукавалі 8 старонак. Колькі старонак засталася раздрукаваць?

4. Прадалі 5 кг пернікаў, а потым — яшчэ 9 кг пернікаў. Якая маса прададзеных пернікаў?

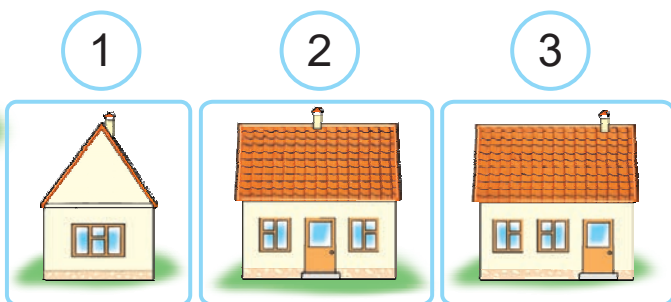
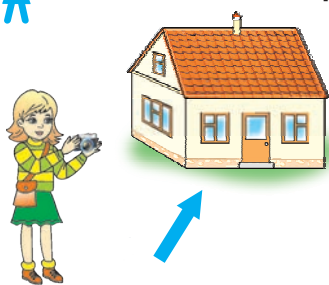
5. У Васі 3 браты і 2 сястры. Колькі ўсяго хлопчыкаў у сям'і?

6. Выберы схему. Рашы задачу.
У буфеце 15 кубкаў, а сподкаў — на 4 больш.
Колькі сподкаў у буфеце?

7. Яна сфатаграфавала дом. Пад якім нумарам
можа быць фотаздымак гэтага дома?

Алесь кажа:
Фотаздымак дома — пад нумарам 3.

Ці праўду кажа Алесь?

? Растлумач вылічэнні: $5 + 8$, $13 - 5$, $13 - 8$.

1. Вылічы.

$14 - 5$

$5 + 9$

$5 + 7$

$12 - 7$

2. У Ігната 11 мадэлей караблёў, а мадэлей машын — на 5 менш. Колькі мадэлей машын у Ігната?

Урок 18

1. Дапоўні да дзесяці лікі: 4, 3, 8, 1, 2, 6.
Запішы прыклады.

2. Запішы сумы. Вылічы.

Складаемае	5	5	5	5	4	4
Складаемае	6	7	8	9	8	9

3. Запішы рознасці. Вылічы.

Памяншаемае	11	12	12	13	13	14
Аднімаемае	6	5	7	5	8	5

4. Паменшы кожны лік на 3, на 4, на 5.
Запішы прыклады з аднімаемым 5.

10

11

8

13

9

12

5. Параўнай.

$18 \text{ ? } 20$

$12 \text{ ? } 16$

$7 + 5 \text{ ? } 5 + 7$

$8 \text{ ? } 18$

$10 \text{ ? } 0$

$11 - 4 \text{ ? } 11 - 5$

6. Вымерай даўжыню адрэзка. Начарці такі ж адрэзак. Начарці адрэзак на 5 см карацейшы.

7. У аркестры 6 труб, 3 флейты, а скрыпак столькі, колькі труб і флейт разам. Колькі скрыпак у аркестры?
8. Выбери пытанне і рашы задачу.
На аэрадроме было 12 самалётаў. Паляцела 3 самалёты.
- Колькі самалётаў прыляцела?
 - Колькі самалётаў засталася?

9. Андрэй забіў 4 галы. Гэта на 8 галоў менш, чым забіў Паўлік. Колькі галоў забіў Паўлік?

10. Андрэй кажа Паўліку:

— Заўтра я заб'ю столькі галоў, колькі ты сёння, ды яшчэ палову таго, што я забіў сёння. Усяго ў мяне будзе 20 галоў.

Ці не памыліўся Андрэй у падліках?

1. Вылічы.

$11 - 5$

$5 + 6$

$4 + 9$

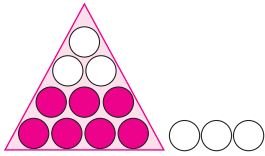
$13 - 9$

2. Для салата ўзялі 6 перцаў. Гэта на 5 менш, чым памідораў. Колькі памідораў узялі для салата?

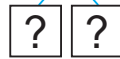

Урок 19

Растлумач вылічэнні.

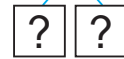

$7 + 6 = ?$

$6 + 7 = ?$

$13 - 6 = ?$

$13 - 7 = ?$

$6 + 6 = 12$

$7 + 6 = 13$

$8 + 6 = 14$

$9 + 6 = 15$

$6 + 7 = 13$

$6 + 8 = 14$

$6 + 9 = 15$

$12 - 6 = 6$

$13 - 6 = 7$

$14 - 6 = 8$

$15 - 6 = 9$

$13 - 7 = 6$

$14 - 8 = 6$

$15 - 9 = 6$

1. Састаў і рашы прыклады.

2. Састаў прыклады на складанне і адніманне.

3. Вылічы.

$9 + 6 + 4$

$14 - 6 + 1$

$12 - 6 - 5$

$9 + 5 + 3$

$14 - 5 + 2$

$13 - 6 - 4$

$9 + 4 + 2$

$14 - 4 + 3$

$14 - 6 - 3$

Якім можа быць наступны прыклад у кожным слупку?

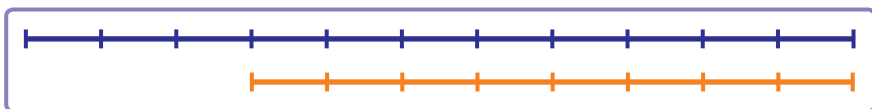
4. Параўнай задачы.

- У Веры 6 лялек. У Алесі столькі ж лялек. Колькі ўсяго лялек у дзяўчынак?
- У Веры 6 лялек. У Алесі столькі ж лялек. Вызнач колькасць лялек у дзяўчынак.

5. Алесь скокнуў у даўжыню на 11 дм. Гэта на 3 дм больш, чым скокнула Яна. На колькі дэцыметраў у даўжыню скокнула Яна?

- Алесь і Яна пабудавалі схемы, якія паказваюць даўжыні скачкоў. На гэтых схемах адрэзак даўжынёй 1 см абазначае адрэзак даўжынёй 1 дм.

Хто пабудаваў схему правільна?

? Раствлумач вылічэнні: $6 + 8$, $14 - 6$, $14 - 8$.

1. Вылічы.

$$6 + 9$$

$$15 - 9$$

$$7 + 6$$

$$13 - 7$$

- #### 2. Купілі 12 абаранкаў. Абаранкаў купілі на 3 больш, чым ватрушак. Колькі купілі ватрушак?

Урок 20

1. Састаў прыклады па ўзоры.

$$7 + 6 = 13$$

$$6 + 7 = 13$$

$$13 - 6 = 7$$

$$13 - 7 = 6$$

$$9 + 6$$

$$4 + 7$$

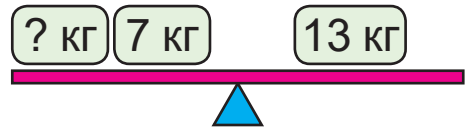
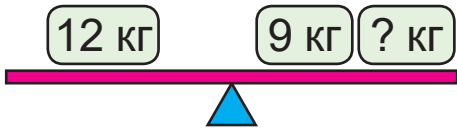
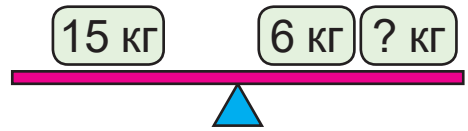
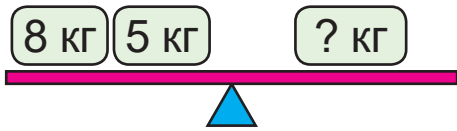
$$8 + 6$$

$$5 + 9$$

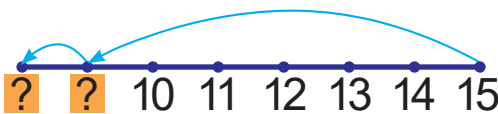
$$6 + 6$$

$$4 + 8$$

2. Састаў правільныя запісы.

3. Састаў і рашы прыклады.

4. Вылічы.

$$4 + 9 - 7$$

$$11 - 6 + 9$$

$$13 - 4 + 3$$

$$9 + 2 - 6$$

$$12 - 3 + 6$$

$$14 - 8 + 5$$

5. Які з трох лікаў з'яўляецца сумай двух другіх? Запішы прыклады.

5 9 14

13 6 7

6 14 8

5 7 12

6. Ёмістасць палівачкі — 7 л, а вядра — на 3 л большая. Вызнач ёмістасць вядра.

7. Было 9 гваздзікоў. Дадалі яшчэ 6 гваздзікоў. Ці хопіць гэтых гваздзікоў, каб скласці букет з 15 гваздзікоў?

8. Складзі і рашы задачы.

1 Мама — 13, на 6 ... больш.
Дачка — ?

2 Мама — 13, на 6 ... менш.
Дачка — ?

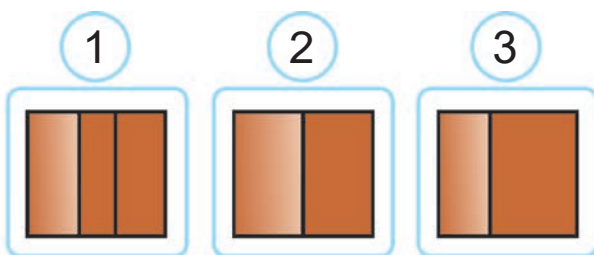

9. Начарці адрэзкі даўжынёй 1 дм і 1 см. Знайдзі суму даўжынь гэтых адрэзкаў.

10. Дом сфатаграфавалі зверху.

Выберыце фотаздымак гэтага дома.

1. Вылічы.

$$6 + 7$$

$$9 + 6$$

$$14 - 9$$

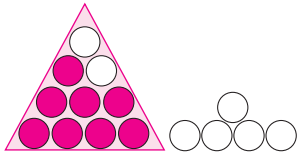
$$13 - 8$$

2. У чэрвені дзень можа доўжыцца 17 гадзін. Гэта на 10 гадзін больш, чым ноч. Колькі гадзін можа доўжыцца ноч у чэрвені?

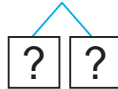

Урок 21

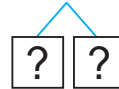
Растлумач вылічэнні.

$8 + 7 = ?$

$15 - 7 = ?$

$7 + 8 = ?$

$15 - 8 = ?$

$7 + 7 = 14$

$8 + 7 = 15$

$9 + 7 = 16$

$7 + 8 = 15$

$7 + 9 = 16$

$14 - 7 = 7$

$15 - 7 = 8$

$16 - 7 = 9$

$15 - 8 = 7$

$16 - 9 = 7$

1. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў сумы.

Складаемае	4	?	6	7	8	9
Складаемае	?	7	?	7	7	7
Сума	11	12	13	?	?	?

2. Вылічы.

$5 + 5$

$16 - 7$

$5 + 6$

$12 - 6$

$6 + 6$

$15 - 7$

$6 + 7$

$13 - 6$

$7 + 7$

$14 - 7$

$7 + 8$

$14 - 6$

3. Дапоўні сказы адзінкамі даўжыні.

Таўшчыня кнігі — 2 ...

Даўжыня дошкі — 20 ...

Даўжыня ручкі — 1 ...

Таўшчыня дошкі — 1 ...

Шырыня стала — 4 ...

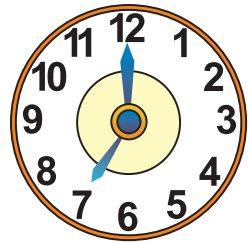
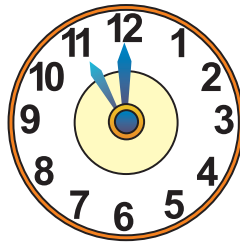
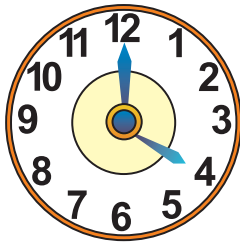
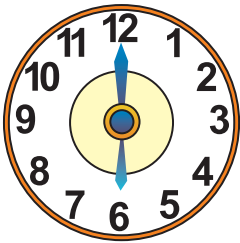
Даўжыня кроку — 4 ...

Вышыня куста — 18 ...

Рост Антона — 12 ...

4. У сталовую прывезлі 6 л бярозавага соку і 9 л апельсінавага соку. Колькі ўсяго літраў соку прывезлі ў сталовую?
5. Віталік і Рома збіралі грыбы. Віталік знайшоў столькі грыбоў, колькі літар у яго імені. Віталік знайшоў на 8 грыбоў менш, чым Рома. Колькі грыбоў знайшоў Рома?
6. Колькі зараз часу, калі гадзіннікі спяшаюцца на 1 г? Спазняюцца на 1 г?

7. Вызначце заканамернасць.

Знайдзіце прапушчаныя лікі.

1	2	3	4	?	?
7	8	9	?	?	?
8	10	12	14	?	?

Раствлумач вылічэнні: $7 + 8$, $15 - 7$, $15 - 8$.

1. Вылічы.

$8 + 5$

$14 - 7$

$6 + 8$

$16 - 9$

2. У Дзяніса 8 дыскаў, а ў Сені — 7. Вызнач колькасць дыскаў у хлопчыкаў.

Урок 22

1. Састаў прыклады па ўзоры.

$$8 + 7 = 15$$

$$7 + 8 = 15$$

$$15 - 7 = 8$$

$$15 - 8 = 7$$

$$9 + 7$$

$$8 + 6$$

$$9 + 4$$

$$8 + 3$$

$$9 + 6$$

$$8 + 4$$

2. Дапоўні лікі да 10. Запішы прыклады.

2

5

8

4

9

0

3. Вылічы.

$$12 - 6 + 9$$

$$11 - 4 + 4$$

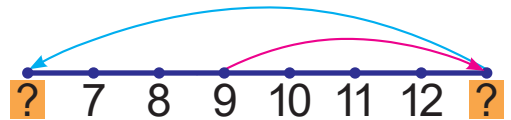
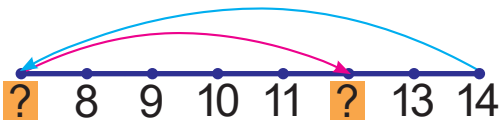
$$16 - 9 + 5$$

$$8 + 5 - 7$$

$$9 + 6 - 8$$

$$7 + 9 - 7$$

4. Састаў і рашы прыклады.

5. Вылічы.

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} - 3 \text{ см}$$

$$7 \text{ см} + 3 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} - 4 \text{ см}$$

$$8 \text{ см} + 4 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} - 5 \text{ см}$$

$$9 \text{ см} + 5 \text{ см}$$

Якім можа быць чацвёрты прыклад у кожным слупку?

6. Знайдзі прапушчаныя значэнні масы.

6 кг 6 кг ? кг

20 кг

5 кг ? кг 8 кг

20 кг

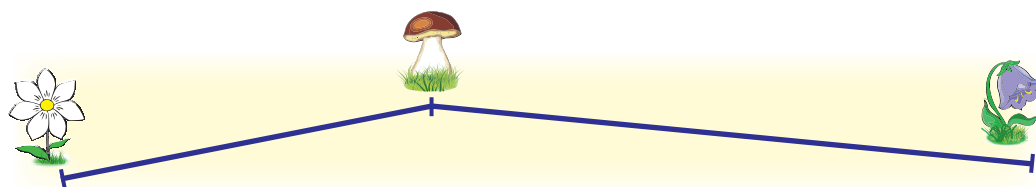

7. Пашылі 8 паліто, 7 куртак, а плашчоў — столькі, колькі паліто і куртак разам. Вызнач колькасць пашытых плашчоў.

8. У першым радзе залы 15 крэсел, а ў другім — на 5 крэсел больш. Колькі крэсел у другім радзе залы?

9. Ты сядзіш у другім радзе гэтай залы на дзясятым месцы. Колькі крэсел злева ад цябе? Справа ад цябе?

10. На схеме паказаны шлях, які прапоўз вусень. Знайдзіце даўжыню пройдзенага вусенем шляху, калі на схеме 1 см абазначае 1 дм.

1. Вылічы.

$$16 - 7$$

$$15 - 8$$

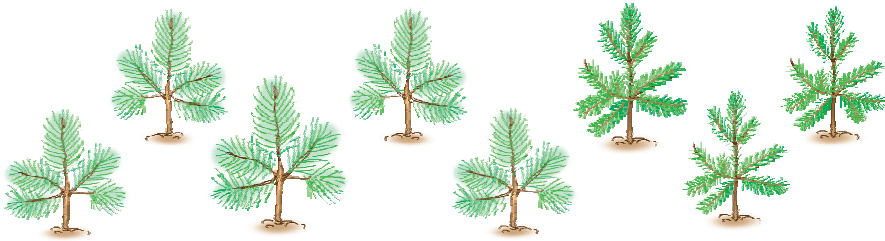
$$7 + 7$$

$$6 + 6$$

2. Іван начарціў адрэзак даўжынёй 5 см, а Галя — на 6 см даўжэйшы. Начарці гэтыя адрэзкі.

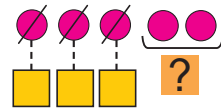

Урок 23

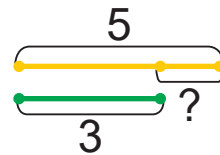
1. Пасадзілі 5 сосен і 3 елкі. На колькі больш пасадзілі сосен, чым елак?

Сосен — 5
Елак — 3 } на ? больш

2. Пасадзілі 5 сосен і 3 елкі. На колькі менш пасадзілі елак, чым сосен?

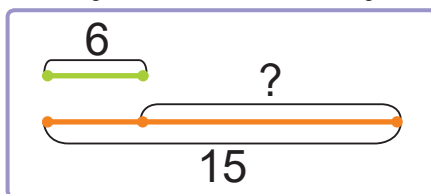
Сосен — 5
Елак — 3 } на ? менш

- Каб даведацца, на колькі адзін лік большы ці меншы за другі, трэба ад большага ліку адняць меншы.

1. Было 6 мішак і 4 лялькі.
 - На колькі больш было мішак, чым лялек?
 - На колькі менш было лялек, чым мішак?
2. Для дэсерту ўзялі 6 груш і 15 яблыкаў. На колькі больш узялі яблыкаў, чым груш?

3. Параўнай і рашы задачы.

- У пункце пракату было 16 ровараў і 7 самакатаў. На колькі менш было самакатаў, чым ровараў?
- У пункце пракату было 16 ровараў. Узялі 7 ровараў. Колькі ровараў засталася?

4. Вызнач, на колькі лік 6 меншы, чым лікі:

10 11 12 13

5. Вызнач, на колькі лік 14 большы, чым лікі:

7 6 5 4

6. Параўнай.

$12 - 5 \text{ ? } 10$

$13 - 4 \text{ ? } 9$

$4 + 7 \text{ ? } 12$

$12 - 3 \text{ ? } 3$

$13 - 6 \text{ ? } 8$

$11 - 2 \text{ ? } 9$

? Як вызначыць, на колькі сантыметраў сіні адрэзак даўжэйшы за зялёны? Зялёны адрэзак карацейшы за сіні?

1. Вылічы.

$7 + 5$

$12 - 7$

$3 + 8$

$11 - 8$

2. Тата купіў 14 кг капусты і 6 кг морквы. На колькі больш кілаграмаў капусты, чым морквы, купіў тата?

Урок 24

1. Вылічы.

$11 - 6 + 7$

$14 - 8 + 5$

$15 - 9 + 3$

$6 + 7 - 4$

$5 + 9 - 6$

$6 + 6 - 9$

2. Параўнай.

$1 \text{ дм } 5 \text{ см} + 4 \text{ см} \text{ ? } 1 \text{ дм } 5 \text{ см} + 5 \text{ см}$

$20 \text{ см} - 1 \text{ дм} \text{ ? } 2 \text{ дм} - 10 \text{ см} + 1 \text{ см}$

$12 \text{ см} - 8 \text{ см} \text{ ? } 13 \text{ см} - 7 \text{ см} - 2 \text{ см}$

$14 \text{ см} - 1 \text{ дм} \text{ ? } 14 \text{ см} - 10 \text{ см} - 1 \text{ см}$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$10 + \text{?} = 14$

$\text{?} + 8 = 15$

$\text{?} - 6 = 9$

$7 + \text{?} = 14$

$12 - \text{?} = 8$

$20 - \text{?} = 12$

4. Параўнай задачы.

- У першым доме 9 паверхаў, а ў другім — 6 паверхаў. На колькі паверхаў першы дом вышэйшы за другі?
- У першым доме 9 паверхаў, а ў другім — на 6 паверхаў больш. Вызнач колькасць паверхаў у другім доме.

5. Пасадзілі 8 бяроз, 7 клёнаў і 5 дубоў.

Раствлумач, што абазначаюць запісы:

$8 + 7$

$8 - 7$

$7 + 5$

$7 - 5$

$8 - 5$

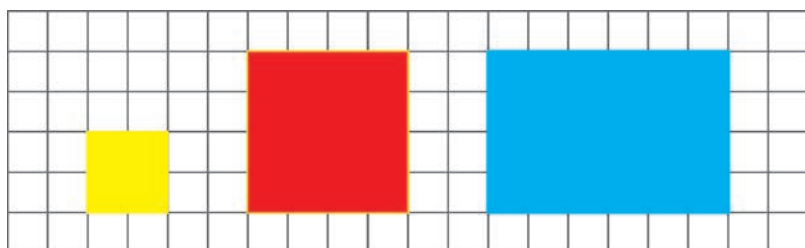
$8 + 5$

$8 + 7 + 5$

6. Колькі старонак у кнізе, калі Надзя ўжо пра-чытала 10 старонак і ёй засталася прачытаць яшчэ столькі ж?

7. Колькі жоўтых квадратаў можа змясціцца ўнутры чырвонага квадрата? Сіняга прама-вугольніка?

Алесь кажа:

Унутры чырвонага квадрата можа змясціцца 4 жоўтыя квадраты.

Яна кажа:

Унутры сіняга прамавугольніка можа змясціцца 8 жоўтых квадратаў.

Чыя праўда?

1. Вылічы.

$8 + 4$

$9 + 5$

$15 - 8$

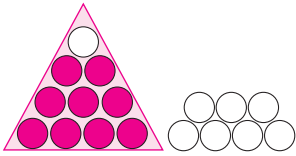
$14 - 7$

2. У першай каробцы 6 алоўкаў, а ў другой — 12 алоўкаў. На колькі менш алоўкаў у першай каробцы, чым у другой?

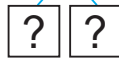

Урок 25

Растлумач вылічэнні.

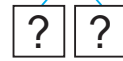

$9 + 8 = ?$

$8 + 9 = ?$

$17 - 8 = ?$

$17 - 9 = ?$

$8 + 8 = 16$

$9 + 8 = 17$

$8 + 9 = 17$

$16 - 8 = 8$

$17 - 8 = 9$

$17 - 9 = 8$

1. Да кожнага прыкладу на складанне састаў два прыклады на адніманне.

$9 + 8$

$7 + 8$

$3 + 6$

$4 + 9$

2. Вылічы.

$17 - 9 + 5$

$14 - 8 + 3$

$8 + 6 - 5$

$14 + 5 - 10$

$12 - 3 - 7$

$6 + 6 + 8$

3. Складзі і рашы задачы пра Мішу і Пецю.

1 М. — 9 ...
П. — ?, на 5 ... больш.

2 М. — 9, на 5 ... больш.
П. — ?

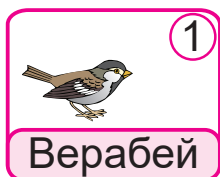

4. Даўжыня чырвонага адрэзка — 13 см. Вызнач даўжыню сіняга адрэзка, калі ён на 9 см карацейшы за чырвоны. Начарці адрэзкі.

5. У першай камп'ютарнай прэзентацыі 17 слайдаў, а ў другой — 4 слайды. На колькі слайдаў у першай прэзентацыі больш, чым у другой?

6. Вось слайды другой прэзентацыі.

Алесь хоча пакінуць толькі два слайды. Колькі спосабаў выбару пары слайдаў ёсць у Алесья? Дапамажыце Алесю пра гэта даведацца.

- ? Растлумач вылічэнні: $8 + 9$, $17 - 9$, $17 - 8$.

1. Вылічы.

$$8 + 8 - 9$$

$$17 - 8 + 5$$

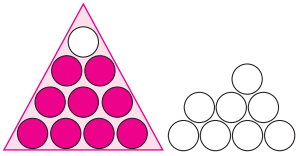
$$16 - 8 + 7$$

2. Паша на экскурсіі зрабіў 9 здымкаў. Гэта на 8 здымкаў менш, чым зрабіла Маша. Колькі здымкаў зрабіла Маша?

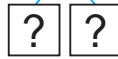

Урок 26

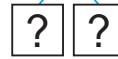
Растлумач вылічэнні.

$$9 + 9 = ?$$

$$18 - 9 = ?$$

$$9 + 9 = 18$$

$$18 - 9 = 9$$

1. Вылічы.

$8 + 8 - 5$

$9 + 9 - 8$

$6 + 9 + 5$

$8 + 9 - 4$

$7 + 9 - 8$

$20 - 3 - 8$

2. Вылічы.

$5 \text{ см} + 8 \text{ см}$

$1 \text{ дм} + 6 \text{ см} - 9 \text{ см}$

$16 \text{ дм} - 8 \text{ дм}$

$1 \text{ дм} + 4 \text{ см} - 7 \text{ см}$

3. Параўнай.

$11 - 7 ? 12 - 8$

$16 - 9 ? 12 - 5$

$8 + 7 ? 9 + 4$

$4 + 9 ? 7 + 7$

4. Прадстаў у выглядзе сумы двух аднолькавых складаемых лікі:

8

10

12

14

16

18

5. Сям'я спачатку ехала 11 г на цягніку, а потым — 4 г на аўтобусе.

• Колькі гадзін доўжылася паездка?

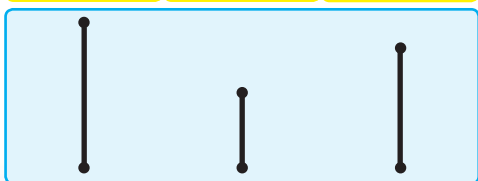
• На колькі больш часу сям'я ехала на цягніку, чым на аўтобусе?

6. Дапоўні пытанне. Рашы задачу.
 Анжэле 13 гадоў. Яна старэйшая за Глеба на 7 гадоў. Колькі ...?

7. Выберы схему. Рашы задачу.
 Алег вышэйшы за Сяргея на 15 см, а Ігар вышэйшы за Алега на 4 см. На колькі сантыметраў Ігар вышэйшы за Сяргея?

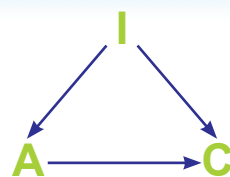
Сяргей Алег Ігар

Сяргей Алег Ігар

8. Разгледзьце схему. Стрэлка праведзена ад літары I да літары С. Гэта значыць, што Ігар вышэйшы за Сяргея. Раствлумачце, што абазначаюць іншыя стрэлкі.

- ? Раствлумач вылічэнні: $9 + 9$, $18 - 9$.

1. Вылічы.

$18 - 9$

$14 - 8$

$16 - 8$

$9 + 9$

2. Колькі ўсяго фламастараў у дзяцей, калі ў Пеці 8 фламастараў, а ў Лёні 7 фламастараў?

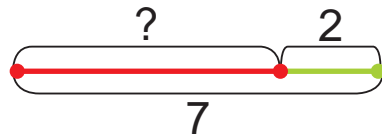

Урок 27

У вазе было некалькі груш. Паклалі яшчэ 2 грушы. Стала 7 груш. Колькі груш было ў вазе?

Было — ?
Паклалі — 2 грушы.
Стала — 7 груш.

1. На сталае было некалькі сшыткаў. Паклалі яшчэ 5 сшыткаў. На сталае стала 20 сшыткаў. Колькі сшыткаў было на сталае?

2. Вылічы.

$1 \text{ дм} + 2 \text{ см}$

$18 \text{ см} - 9 \text{ см}$

$8 \text{ л} + 9 \text{ л}$

$1 \text{ дм} - 2 \text{ см}$

$20 \text{ см} - 1 \text{ дм}$

$16 \text{ л} - 8 \text{ л}$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$? + 5 = 13$

$? + 9 = 18$

$? + 7 = 15$

$? + 8 = 12$

$? + 8 = 17$

$? + 8 = 16$

4. Састаў прыклады па ўзоры. Вылічы.

$8 + 5 - 6 = 7$

9	7	6	8	+ 5
?	?	?	?	
?	?	?	?	- 6

5. На колькі кілаграмаў сом цяжэйшы за шчупака, калі маса сома — 19 кг, а шчупака — 4 кг?

6. Ад прычала павінна адплыць 16 катараў. У 3 г дня адплыло 9 катараў. Колькі катараў засталася каля прычала?
7. Начарці два адрэзкі: адзін даўжынёй 1 дм 3 см, другі — на 7 см карацейшы.
8. У Яны ёсць манеты:

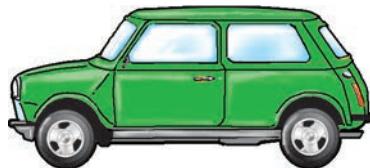
Яна кажа:

Я магу набраць 15 капеек з дапамогай 6 манет.

Ці праўду кажа Яна?

? Складзі задачу. Растворы яе рашэнне.

Было — ?
 Прыехала — 4 ...
 Стала — 11 ...

1. Рашы прыклады з аднімаемым 8.

$18 - 8$

$8 + 7$

$15 - 8$

$0 + 8$

$15 - 7$

$12 - 8$

$3 + 8$

$8 - 8$

2. У Арцёма было некалькі каштанаў. Ён знайшоў у парку яшчэ 7 каштанаў. У яго стала 19 каштанаў. Колькі каштанаў было ў Арцёма?

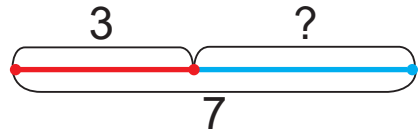

Урок 28

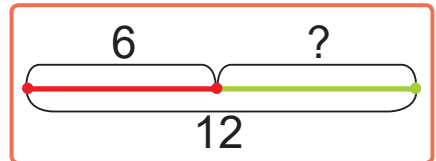
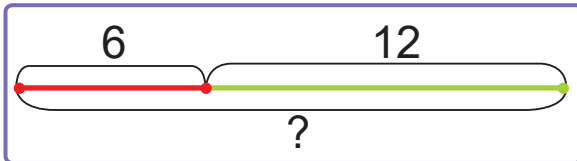
У кармушцы было 3 сініцы.
 Прыляцела некалькі соек.
 Стала 7 птушак. Колькі соек
 прыляцела?

Было — 3 сініцы.
 Прыляцела — ?
 Стала — 7 птушак.

- Выберы схему. Рашы задачу.
 На стале было 6 кубкаў. Мама паставіла яшчэ некалькі кубкаў. Стала 12 кубкаў. Колькі кубкаў мама паставіла на стол?

- Знайдзі прапушчаныя лікі.
 Састаў рознасці. Прачытай прыклады.

Памяншаемае	15	18	?	14	11	20
Аднімаемае	?	9	4	9	?	9
Рознасць	8	?	7	?	2	?

- Устаў прапушчаныя знакі дзеянняў «+» або «-», каб запісы былі правільныя.

$12 \text{ ? } 2 \text{ ? } 1 = 9$

$3 \text{ ? } 3 \text{ ? } 1 = 7$

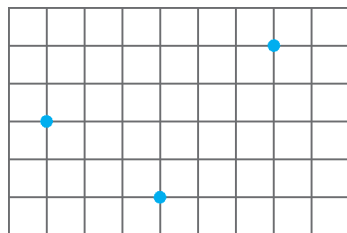
$14 \text{ ? } 2 \text{ ? } 2 = 10$

$6 \text{ ? } 4 \text{ ? } 5 = 5$

4. Калі пасадзілі 7 кустоў парэчак, стала 20 кустоў. Колькі кустоў парэчак было?
5. У адну лодку могуць сесці 4 чалавекі, а ў другую — 9 чалавек. Ці могуць у гэтых лодках размясціцца 14 чалавек?

6. Пастаў у сшытку пункты так, як на малюнку. Правядзі тры прамыя так, каб на кожнай прамой было па 2 пункты.

7. Ягор, Саша і Андрэй знайшлі 12 грыбоў. Ягор і Саша знайшлі 9 грыбоў. Саша і Андрэй — 8 грыбоў. Колькі грыбоў знайшоў кожны хлопчык?

? Складзі задачу. Растворы яе.

1. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$9 + ? = 18$$

$$7 + ? = 16$$

$$? + 7 = 15$$

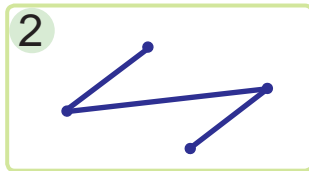
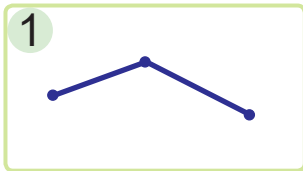
$$? + 9 = 13$$

2. Было 5 куранят. Потым вылупілася яшчэ некалькі куранят. Стала 20 куранят. Колькі куранят вылупілася?

Урок 29

Разгледзь ломанья.

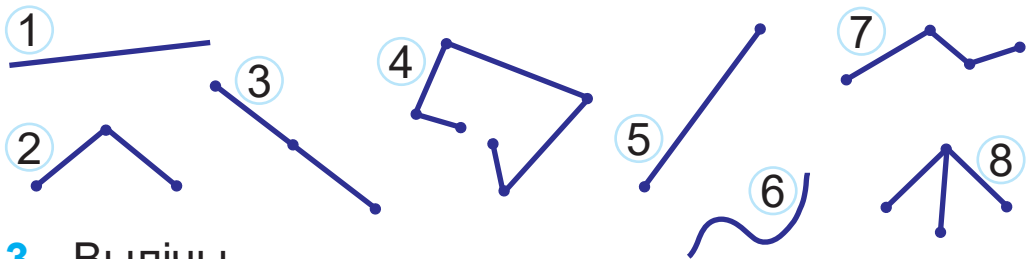

Ломанья складаюцца з адрэзкаў. Адрэзкі не ляжаць на адной прамой. Канец папярэдняга адрэзка — гэта пачатак наступнага. Кожны адрэзак — гэта **звяно ломанай**.

1. Знайдзі ломанья на малюнках.

2. Разгледзь малюнкi. Знайдзі ломанья. Колькі звёнаў у кожнай ломанай?

3. Вылічы.

$5 \text{ см} + 8 \text{ см}$

$7 \text{ см} + 6 \text{ см}$

$16 \text{ см} - 9 \text{ см} + 8 \text{ см}$

$10 \text{ см} + 10 \text{ см} - 4 \text{ см}$

4. На колькі адзін лік большы за другі?

$12 \text{ і } 5$

$16 \text{ і } 5$

$8 \text{ і } 15$

$9 \text{ і } 18$

5. Вылічы.

$10 + 3$	$1 + 12$	$11 + 8$	$15 + 4$	$10 + 6$	$1 + 15$
$4 + 9$	$5 + 8$	$0 + 19$	$3 + 16$	$8 + 8$	$9 + 6$

Які прамавугольнік з прыкладамі лішні: ружовы, жоўты ці зялёны?

6. Параўнай задачы.

- У жанглёра было 8 чырвоных кольцаў. Ён узяў яшчэ некалькі жоўтых кольцаў. У яго стала 17 кольцаў. Колькі жоўтых кольцаў узяў жанглёр?
- У жанглёра было 17 кольцаў. 3 іх 8 кольцаў — чырвоныя, а астатнія — жоўтыя. Колькі жоўтых кольцаў было ў жанглёра?

7. На шахматнай дошцы засталася 15 чорных фігур і 9 белых. На колькі менш засталася белых фігур, чым чорных?

? Як называюцца адрэзкі, з якіх складаецца ломаная?

1. Вылічы.

$8 + 8$

$18 - 9$

$7 + 9$

$17 - 8$

2. Паход працягваўся 15 дзён. 3 іх 3 дні ішоў дождж, а ў астатнія дні свяціла сонца. Колькі было сонечных дзён падчас паходу?

Урок 30

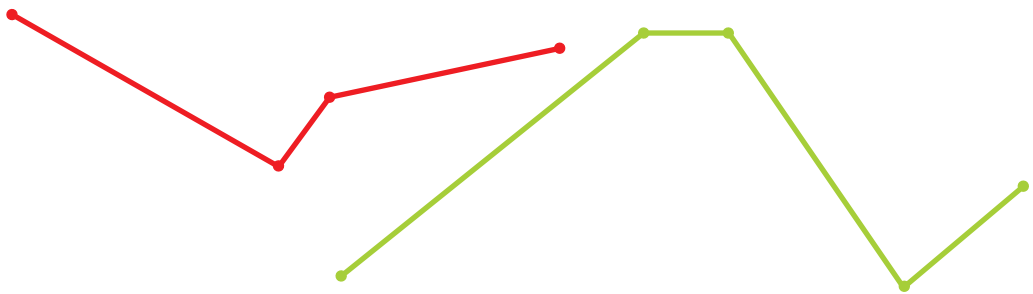
Як знайсці даўжыню ломанай?

$$5 \text{ см} + 3 \text{ см} + 2 \text{ см} = 10 \text{ см}$$

Каб знайсці даўжыню ломанай, трэба скласці даўжыні ўсіх яе звёнаў.

1. Знайдзі даўжыні ломаных.

2. Пабудуй ломаную з двух звёнаў, даўжыні якіх — 2 см і 5 см. Знайдзі даўжыню ломанай.

3. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў сумы. Прачытай прыклады.

Складаемае	8	7	5	?	4	7
Складаемае	9	?	8	3	16	?
Сума	?	14	?	17	?	16

4. На колькі сума кожнай пары лікаў большая за іх рознасць? Састаў прыклады па ўзоры.

$$\begin{array}{r} 5 + 3 = 8 \\ 5 - 3 = 2 \\ \hline 8 - 2 = 6 \end{array}$$

5. Колькі гадоў Барысу, калі праз 4 гады яму будзе 14 гадоў? Колькі гадоў было Барысу 4 гады таму назад?
6. На поўдзень ляцела 7 гусей. Да іх падляцела некалькі гусей, і ў чарадзе стала 20 гусей. Колькі гусей падляцела?
7. Вольга, Рыта, Іра і Алена ўдзельнічалі ў спорніцтвах па бегу. Рыта прыбегла другой. Вольга прыбегла не першай і не апошняй. Іра не была апошняй. Хто быў першым, хто — апошнім?

? Як знайсці даўжыню ломанай?

1. Вылічы.

$14 - 5$

$7 + 8$

$16 - 9$

$4 + 9$

2. У акварыум запусцілі 7 рыбак. У ім стала 15 рыбак. Колькі рыбак было?

Уроки 31–33

1. Састаў прыклады з лікам 13 па ўзоры.

$$\underline{5 + 8 = 13}$$

$$8 + 5 = 13$$

$$13 - 5 = 8$$

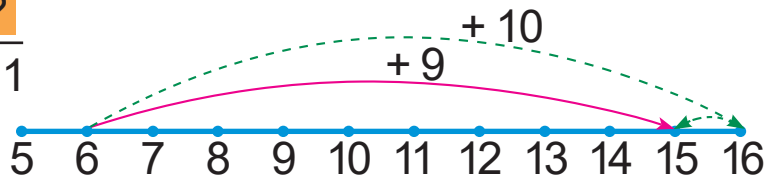
$$13 - 8 = 5$$

								10	1
							10	11	2
						10	11	12	3
				10	11	12	13	4	
			10	11	12	13	14	5	
		10	11	12	13	14	15	6	
	10	11	12	13	14	15	16	7	
10	11	12	13	14	15	16	17	8	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	+

2. Раствлумач яшчэ адзін спосаб вылічэнняў.

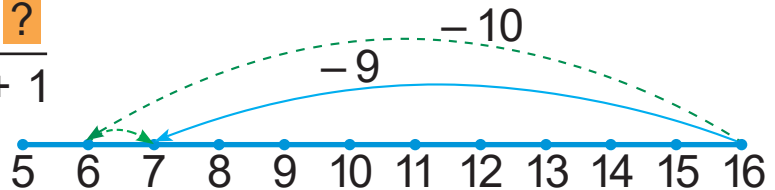
$$6 + 9 = ?$$

$$\underline{6 + 10 - 1}$$

$$16 - 9 = ?$$

$$\underline{16 - 10 + 1}$$

$$5 + 9$$

$$7 + 9$$

$$14 - 9$$

$$18 - 9$$

3. Вылічы.

$$9 + 4$$

$$13 - 7$$

$$6 + 5$$

$$16 - 9$$

$$8 + 7$$

$$14 - 5$$

$$3 + 8$$

$$12 - 7$$

4. Вылічы.

$17 - 5 - 6$

$6 + 8 - 9$

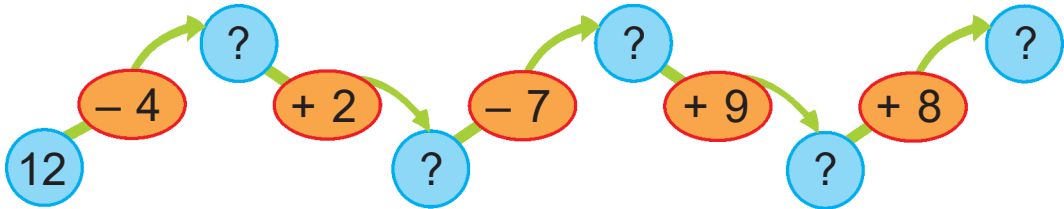
$17 - 9 + 8$

$15 - 7 - 8$

$3 + 9 + 8$

$18 - 9 + 4$

5. Састаў і рашы прыклады.

6. Састаў для кожнага слупка прыклад на складанне з адказам 15.

15	2	?	9	?	?	7
	6	5	?	4	?	?
	?	3	4	?	1	?

7. Параўнай.

$19 - 3$? $14 + 2$

$17 - 2$? $11 + 4$

$13 + 4$? $20 - 4$

$15 + 0$? $12 + 6$

8. Параўнай.

12 см ? 2 дм

$7 \text{ кг} + 3 \text{ кг}$? 11 кг

15 л ? 5 л

$18 \text{ л} - 9 \text{ л}$? 9 л

9. На адным пчальніку 9 вуллёў, а на другім — 8 вуллёў. Знайдзі колькасць вуллёў на двух пчальніках.

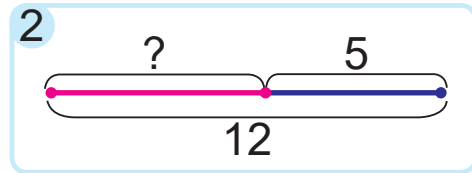
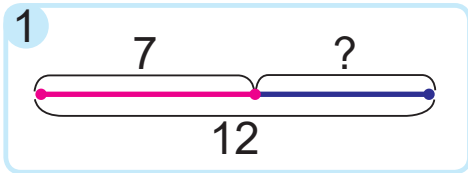
10. Было 12 кг морквы. Колькі кілаграмаў морквы засталася, калі прадалі 4 кг?

- 11.** Якія пытанні падыходзяць да ўмовы задачы?
У клетцы 12 белых і 6 шэрых трусаў.
- Колькі ўсяго трусаў у клетцы?
 - Колькі белых і чорных трусаў у клетцы?
 - На колькі белых трусаў больш, чым шэрых?
 - На колькі шэрых трусаў больш, чым белых?
- 12.** Параўнай і рашы задачы.
- Лера з бабуляй збіралі грыбы. Лера знайшла 15 грыбоў, а бабуля — на 4 грыбы больш. Колькі грыбоў знайшла бабуля?
 - Лера з бабуляй збіралі грыбы. Лера знайшла 15 грыбоў. Гэта на 4 грыбы больш, чым знайшла бабуля. Колькі грыбоў знайшла бабуля?
- 13.** Параўнай і рашы задачы.
- Віка выразала 13 сцяжкоў, а Аліна — на 6 сцяжкоў менш. Колькі сцяжкоў выразала Аліна?
 - Віка выразала 13 сцяжкоў. Гэта на 6 сцяжкоў менш, чым выразала Аліна. Колькі сцяжкоў выразала Аліна?
- 14.** На колькі больш лыжак, чым відэльцаў, паклалі на стол, калі лыжак паклалі 12, а відэльцаў — 10?

15. Складзі і рашы задачы.

16. У сталовай прыгатавалі 12 л яблычнага кампоту, 5 л — вішнёвага і 3 л — слівавага. Рас-
тлумач, што абазначаюць запісы:

$$12 + 5$$

$$12 - 5$$

$$5 + 3$$

$$5 - 3$$

$$12 - 3$$

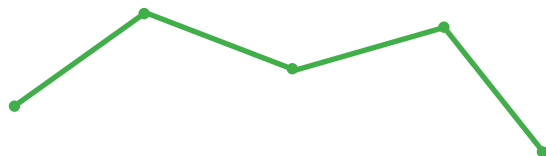
$$12 + 3$$

$$12 + 5 + 3$$

17. Захар і Валера гуляюць у шашкі. У пачатку гульні ў кожнага было па 12 шашак. У ходзе гульні на дошцы ў Захара стала на 5 шашак менш. Колькі фігур засталася ў Захара?

18. Дзень у верасні можа доўжыцца 13 г, а дзень у студзені — на 5 г менш. Колькі гадзін можа доўжыцца дзень у студзені?

19. Знайдзі даўжыні ломаных. Пабудуй ломаныя з такімі ж даўжынямі звёнаў.

Правер сябе

1. Які прыклад рашылі няправільна?

- А $6 + 9 = 15$ Б $17 - 8 = 9$ В $7 + 5 = 13$ Г $14 - 7 = 7$

2. У якім запісе трэба паставіць знак «<»?

- А $6 + 5 ? 7 + 4$ Б $15 - 9 ? 17 - 8$
 В $8 + 6 ? 3 + 8$ Г $14 - 5 ? 13 - 6$

3. Знайдзі правільнае значэнне даўжыні ломанай.

- А 3 см Б 5 дм В 6 см Г 5 см

4. Знайдзі правільнае рашэнне задачы.

Даўжыня кроку дзядзі Сцёпы — 14 дм, а Кузьмы — 5 дм. На колькі дэцыметраў даўжыня кроку Кузьмы меншая за даўжыню кроку дзядзі Сцёпы?

- А $14 - 5 = 9$ (дм) Б $14 - 5 = 9$ (см)
 В $14 + 5 = 19$ (см) Г $14 + 5 = 19$ (дм)

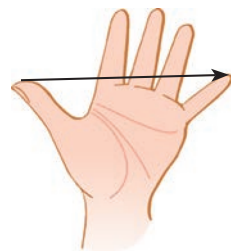
5. Знайдзі лішнюю картку з лікамі.

- А 12, 9, 3 Б 13, 8, 5 В 17, 9, 9 Г 15, 6, 9

Заданні і праекты

1. На малюнку паказана старая мера даўжыні — пядзя. Падумайце, колькі пядзяў змесціцца ўздоўж кожнага боку парты. Праверце сваю здагадку.

2. Алесь і Яна для гульні паклалі 1 чырвоны шарык і 1 сіні шарык на талерку. Потым яны, не глядзячы на талерку, па чарзе бралі адзін шарык і вярталі яго назад. Кожны зрабіў па 10 спроб. Вынікі Алесь і Яна занеслі ў табліцу. Раствлумачце гэту табліцу.

			
	###	////	9
	###	### /	11

Правядзіце падобную гульню ў пары. Пакладзіце 1 чырвоны і 2 сінія кругі ў канверт. Потым, не глядзячы, бярыце па адным круге і вяртайце яго назад. Падумайце перад гульнёй, круг якога колеру будзе вымаца часцей. Праверце здагадку. Складзіце табліцу з вынікамі гульні.

Урок 34

Лікі ад 21 да 100

Адназначныя лікі

3

0

9

Двухзначныя лікі

13

10

19

Колькі дзясяткаў жоўтых палачак?

Колькі дзясяткаў чырвоных палачак?

10

10

10

10

10

10

10

10

10

10

Так называюць і запісваюць дзясяткі:

1 дзяс. — дзесяць	10
2 дзяс. — дваццаць	20
3 дзяс. — трыццаць	30
4 дзяс. — сорок	40
5 дзяс. — пяцьдзясят	50
6 дзяс. — шэсцьдзясят	60
7 дзяс. — семдзесят	70
8 дзяс. — восемдзесят	80
9 дзяс. — дзевяноста	90
10 дзяс. — сто	100

1. Зрабі запісы па ўзоры.

3 дзяс. = 30

9 дзяс.

7 дзяс.

5 дзяс.

10 дзяс.

2. Запішы ў першым радку адназначныя лікі, а ў другім радку — двухзначныя лікі.

13

0

40

9

11

5

90

1

15

7

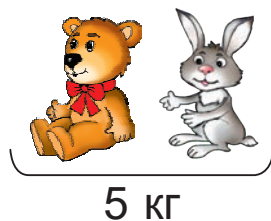
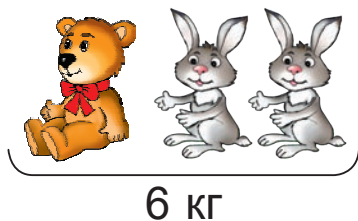

3. Вылічы. Запішы прыклады, у адказах якіх атрымліваюцца адназначныя лікі.

$7 + 6$	$9 + 5$	$8 + 4$	$9 + 3$
$11 - 5$	$12 - 7$	$18 - 9$	$13 - 8$
$0 + 9$	$16 - 8$	$4 + 9$	$17 - 0$

4. У футбольнай камандзе 14 ігракоў разам з варатаром. З іх 9 ігракоў знаходзяцца на полі, а астатнія ігракі запасныя. Колькі запасных ігракоў у камандзе?

5. Маса мішкі і двух зайчыкаў — 6 кг, а маса мішкі і аднаго зайчыка — 5 кг. Якая маса зайчыка?

? Прачытай лікі.

90

80

70

60

50

40

30

20

10

1. Параўнай.

$12 + 8$? $15 + 5$

$19 - 3$? $11 + 4$

$13 + 6$? $8 + 8$

$15 - 9$? $15 - 7$

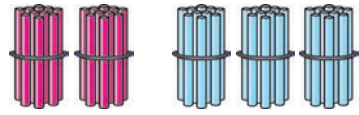
2. У дзвюх лодках 12 весляроў. У адной з іх 8 весляроў. Колькі весляроў у другой лодцы?

Урок 35

2 адз. < 3 адз.
 $2 < 3$

2 дзяс. < 3 дзяс.
 $20 < 30$

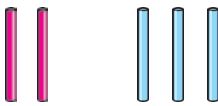
Дзясяткі параўноўваюць так, як адзінкі.

1. Параўнай.

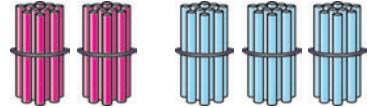
5 ? 8 5 дзяс. ? 8 дзяс. 50 ? 80
 10 ? 4 10 дзяс. ? 4 дзяс. 100 ? 40

2. Параўнай.

30 ? 10 40 ? 40 60 ? 70 80 ? 100

2 адз. + 3 адз. = 5 адз.
 $2 + 3 = 5$

2 дзяс. + 3 дзяс. = 5 дзяс.
 $20 + 30 = 50$

Дзясяткі складваюць і аднімаюць, як адзінкі.

3. Вылічы.

$5 + 2$ 5 дзяс. + 2 дзяс. $50 + 20$
 $10 - 8$ 10 дзяс. - 8 дзяс. $100 - 80$

4. Вылічы.

$20 + 20 - 10$ $50 - 30 + 80$
 $20 + 70 - 30$ $60 + 40 - 90$
 $10 + 30 + 60$ $100 - 10 - 30$

5. У швачкі было 2 дзясяткі вялікіх гузікаў і 5 дзясяткаў маленькіх гузікаў. Колькі дзясяткаў гузікаў было ў швачкі? Колькі ўсяго гузікаў?
6. Тату 40 гадоў. Ён на 10 гадоў старэйшы за маму. Колькі гадоў маме?
7. Як з дапамогай пяці манет набраць 100 капеек?

Алесь прапануе такія манеты:

Яна прапануе такія манеты:

Чья праўда?

8. Начарці ломаную з даўжынямі звёнаў 2 см, 3 см і 4 см. Знайдзі даўжыню гэтай ломанай.
- ? Параўнай лікі 40 і 20.
Знайдзі суму і рознасць гэтых лікаў.

1. Вылічы.

$$90 - 40 - 40$$

$$30 + 50 - 60$$

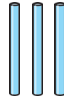
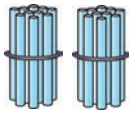
2. У статку 20 чорных кароў. Гэта на 9 больш, чым рабых кароў. Колькі рабых кароў у статку?

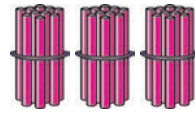
Урок 36

1 дзяс. і 3 адз.
трынаццаць
13

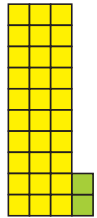
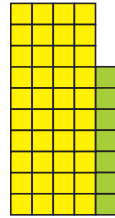
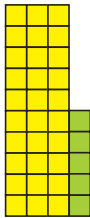
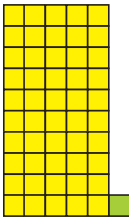

2 дзяс. і 3 адз.
дваццаць тры
23

3 дзяс. і 3 адз.
трыццаць тры
33

1. Запішы лікі.

2. Запішы лікі.

1 дзяс. 9 адз.

5 дзяс. 5 адз.

6 дзяс. 7 адз.

3. Састаў прыклады.

4. Павяліч і паменшы двухзначныя лікі на 1.

- 6
- 35
- 16
- 8
- 90
- 77
- 1
- 3
- 28
- 99

5. Вылічы.

$30 + 40 - 70$

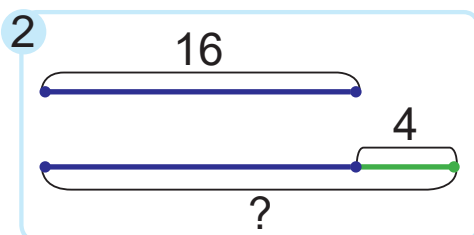
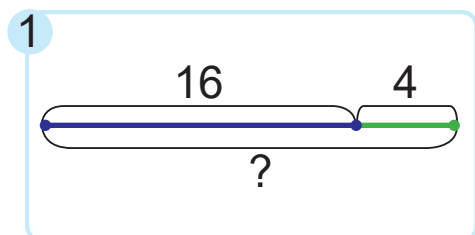
$50 - 30 + 40$

$20 + 50 + 30$

$100 - 60 - 10$

6. Уладзіку 10 гадоў. Ён на 3 гады маладзейшы за Федзю. Колькі гадоў Федзю?
7. Калі ў бензабак машыны далілі 2 л бензіну, у ім стала 20 л бензіну. Колькі літраў бензіну было ў бензабаку?
8. Параўнай задачы.
- 3 першых дзвярэй вагона метро выйшлі 6 чалавек, а з трох другіх — 7 чалавек. Колькі чалавек выйшла з вагона метро?
 - 3 першых дзвярэй вагона метро выйшлі 6 чалавек, а з трох другіх — 7 чалавек. На колькі чалавек стала менш у вагоне метро?
9. Складзі і рашы задачы.

? Назаві лікі ад 71 да 82.

1. Прачытай і запішы лікі.

трыццаць восем

шэсцьдзясят тры

пяцьдзясят адзін

сорак восем

2. У хоры 50 чалавек. 3 іх 20 хлопчыкаў. Колькі ў хоры дзяўчынак?

Урок 37

Адзінкі другога разраду	Адзінкі першага разраду
Дзясяткі	Адзінкі
2	3

Дзясяткі, адзінкі — гэта **разрады** ліку.
Разрады лічаць справа налева.

Як вызначыць **разрадны** састаў ліку 23?

- У ліку 23 два дзясяткі, або дзве адзінкі другога разраду.
- У ліку 23 тры адзінкі, або тры адзінкі першага разраду.
- Разрадны састаў ліку 23 — гэта 2 дзяс. і 3 адз.
 $23 = 2 \text{ дзяс. } 3 \text{ адз.}$

1. Вызнач разрадны састаў лікаў.

44

58

72

36

93

81

2. Запішы лікі, якія ўтрымліваюць:

9 дзяс. 1 адз.

3 дзяс. 4 адз.

4 дзяс. 3 адз.

3. Вылічы.

$30 + 20 - 40$

$70 - 20 - 1$

$68 + 1 + 1$

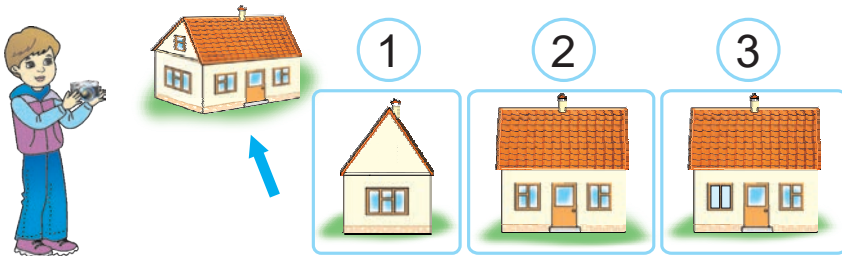
4. Было 7 дзясяткаў каляровых яек і 30 белых яек. На колькі белых яек было менш, чым каляровых?

5. Для ўпрыгожвання класа дзеці зрабілі 9 чырвоных зорчак і 3 жоўтыя зорчкі. Колькі ўсяго зорчак зрабілі дзеці?

6. Дапоўні ўмову задачы адказам задачы 5. Рашы задачу.

Для ўпрыгожвання класа дзеці зрабілі ? зорчак. Яны прымацавалі на дошку 5 зорчак. Колькі зорчак засталася прымацаваць?

7. Алесь сфатаграфаваў дом. Пад якім нумарам можа быць фотаздымак гэтага дома?

? Колькі дзясяткаў і адзінак у ліку 69?

1. Вылічы.

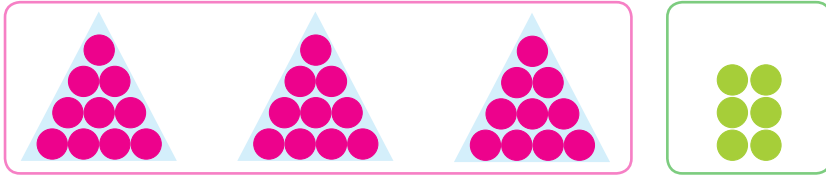
$$50 + 10 \quad 100 - 40 \quad 86 - 1 \quad 99 + 1$$

2. Маса парасяці — 13 кг, а маса казляняці — 9 кг. На колькі кілаграмаў парася цяжэйшае за казляня?

Урок 38

Як записаць лік 36 у выглядзе сумы разрадных складаемых?

1. У ліку 36 тры дзясяткі і шэсць адзінак.

$$36 = 3 \text{ дзяс. } 6 \text{ адз.}$$

2. Лікі 30 і 6 — **разрадныя лікі**.

3. Сума лікаў 30 і 6 — **сума разрадных складаемых** ліку 36.

$$36 = 30 + 6$$

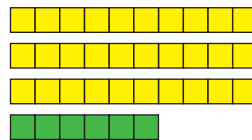
1. Запішы ў выглядзе сумы разрадных складаемых лікі: 45, 62, 28, 37, 88, 11.

Растлумач вылічэнні.

$$30 + 6 = 36$$

$$36 - 6 = 30$$

$$36 - 30 = 6$$

2. Састаў да кожнага прыкладу на складанне па два прыклады на адніманне.

$$40 + 5$$

$$60 + 3$$

$$2 + 90$$

$$9 + 20$$

3. Выразі ў сантыметрах.

2 дм 5 см

4 дм 6 см

6 дм 4 см

4. Выразі ў дэцыметрах і сантыметрах.

68 см

74 см

52 см

5. Вылічы.

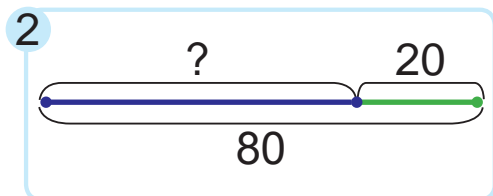
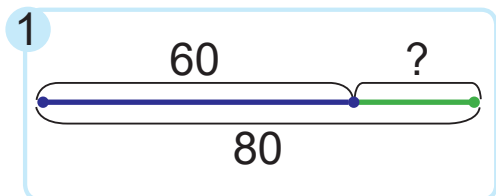
$20 + 9$	$95 - 90$	$1 + 60$	$54 - 4$
$30 + 8$	$86 - 80$	$2 + 70$	$65 - 5$
$40 + 7$	$77 - 70$	$3 + 80$	$76 - 6$

Якім можа быць наступны прыклад у кожным слупку?

6. У Міланы было 7 сшыткаў у клетку і 15 — у лінейку. Колькі сшыткаў у клетку трэба купіць Мілане, каб іх стала столькі, колькі сшыткаў у лінейку?

7. Складзі і рашы задачы.

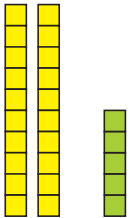
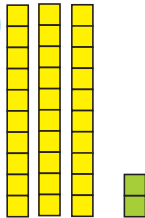
? Прадстаў лік 83 у выглядзе сумы разрадных складаемых.

1. Запішы ў выглядзе сумы разрадных складаемых лікі: 37, 18, 55, 91.
2. Пасадзілі 20 рабін і яшчэ некалькі ясеняў. Колькі пасадзілі ясеняў, калі ўсяго пасадзілі 30 дрэў?

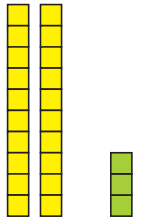
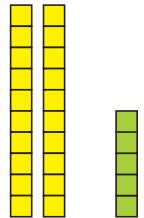
Урок 39

1

3 2 > 2 5

2

2 5 > 2 3

- Каб параўнаць двухзначныя лікі, спачатку параўноўваю дзясяткі. Большы той лік, дзе больш дзясяткаў.
- Калі дзясяткаў у адным ліку столькі ж, колькі ў другім, параўноўваю адзінкі. Большы той лік, у якім больш адзінак.

1. Параўнай.

24 ? 31

83 ? 38

69 ? 70

36 ? 33

22 ? 44

75 ? 71

2. Запішы лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

49

27

38

84

67

52

3. Вылічы.

6 + 7 - 2

5 + 2 + 7

79 - 9 - 1

7 + 8 - 3

6 + 3 + 6

68 - 8 - 1

8 + 9 - 4

7 + 4 + 5

57 - 7 - 1

Якім можа быць наступны прыклад у кожным слупку?

4. Прадалі 9 кавуноў і 4 гарбузы. На колькі больш прадалі кавуноў, чым дынь, калі дынь прадалі столькі ж, колькі гарбузоў?

5. У маршрутным таксі ехала 12 чалавек. На прыпынку выйшлі 6 чалавек. Колькі чалавек засталася ў маршрутным таксі?

6. Дапоўні ўмову гэтай задачы адказам задачы 5. Рашы задачу.

Калі ў маршрутным таксі засталася ? чалавек, у яго ўвайшлі 5 чалавек. Колькі чалавек стала ў таксі?

7. Начарціце два адрэзкі так, каб адзін з іх быў карацейшы за другі на 2 см, а сума іх даўжынь была роўная 18 см.

? Параўнай лікі 51 і 63, 79 і 78.

1. Параўнай.

6 ? 60 20 ? 10

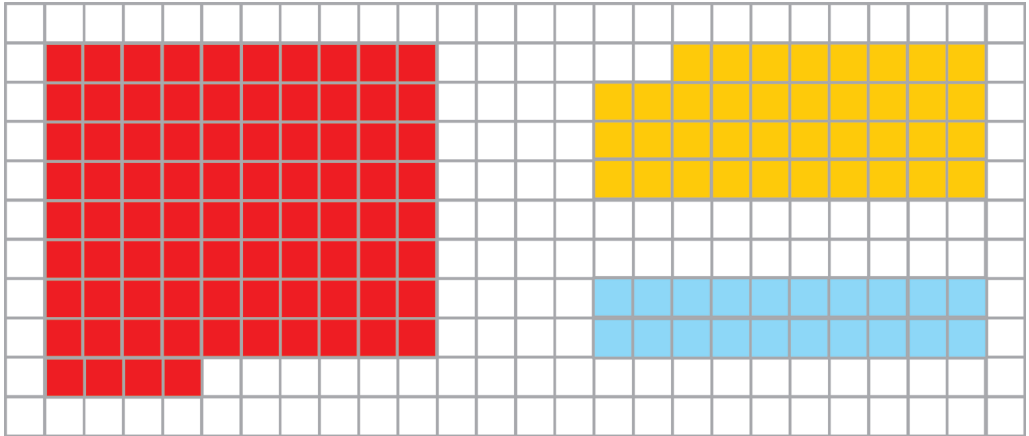
37 ? 29 36 ? 38

2. Сёння Эла прачытала 40 старонак кнігі, а ўчора — 30 старонак. На колькі менш старонак Эла прачытала ўчора, чым сёння?

Урок 40

1. Запішы лікі. Колькі ў іх дзясяткаў і колькі адзінак?

2. Павяліч лікі на 1. Паменшы лікі на 1.

33

56

99

40

61

78

89

3. Параўнай.

$40 - 30 + 1 \quad ? \quad 20 - 1$

$75 - 5 + 1 \quad ? \quad 100 - 20 + 1$

$54 - 50 - 1 \quad ? \quad 40 + 1$

$50 + 9 + 1 \quad ? \quad 20 + 40 - 1$

$50 + 50 - 1 \quad ? \quad 100 - 1$

$10 + 70 - 1 \quad ? \quad 10 + 50 + 1$

4. Вылічы.

$15 - 6 + 70$

$52 - 2 - 30$

$40 + 3 - 1$

$11 - 4 + 60$

$39 + 1 + 50$

$28 - 20 + 9$

5. Састаў і рашы прыклады.

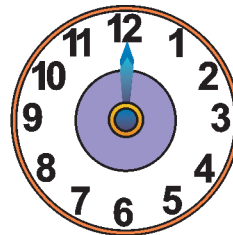
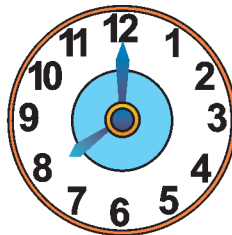
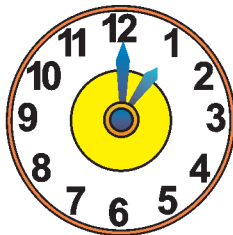
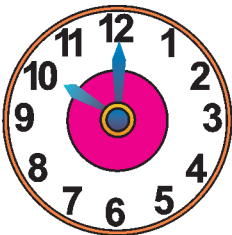
Складаемае	7	5	7	7	7	9
Складаемае	4	7	6	7	8	7

6. На стаянцы было 7 машин. Прыехала яшчэ некалькі машин. На стаянцы стала 16 машин. Колькі машин прыехала?
7. Складзі пытанне. Рашы задачу.
У кіёску прадалі 30 часопісаў і 50 газет.

8. У 8 г раніцы аўтобус адправіўся ў рэйс з Мазыра ў Наваполацк. З Мазыра ў Оршу аўтобус едзе 2 г, а з Оршы ў Наваполацк — столькі ж часу. Колькі гадзін спатрэбіцца аўтобусу на ўсю паездку?

9. На якім цыферблаце паказаны час адпраўлення аўтобуса з Мазыра? Час прыбыцця ў Оршу? Час прыбыцця ў Наваполацк?

1. Вылічы.

$$87 + 1$$

$$60 - 1$$

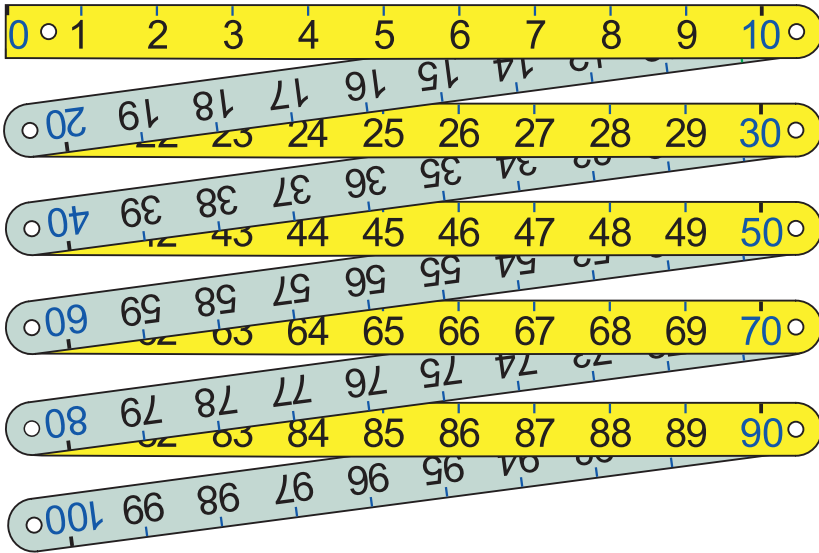
$$6 + 30$$

$$45 - 40$$

2. У гэтым годзе ў горадзе пабудавалі 27 пяціпавярховых і сяміпавярховых дамоў. З іх 20 дамоў — пяціпавярховыя. Колькі пабудавалі сяміпавярховых дамоў?

Урок 41

Метр — гэта адзінка даўжыні.

1 м

1 м = 100 см

1 м = 10 дм

1. Адмерай і адрэж нітку даўжынёй

2 см

2 дм

2 м

2. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

1 м = ? дм

1 м = ? см

2 м = ? дм

2 дм = ? см

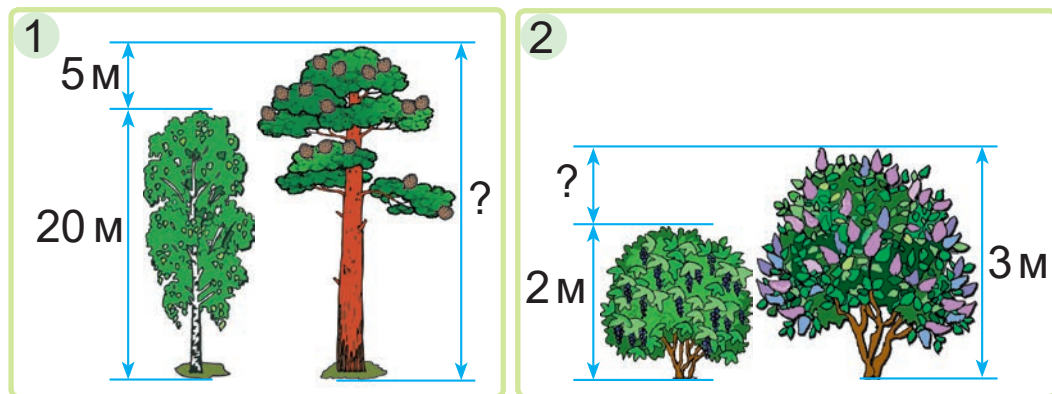
30 дм = ? м

40 см = ? дм

3. Даўжыня ломанай з двух звёнаў — 100 см. Адно са звёнаў мае даўжыню 3 дм. Знайдзі даўжыню другога звяна ломанай.

4. Складзі і рашы задачы.

5. Вышыня мачты на яхце «Лазурная» — 20 м. Гэта мачта на 4 м вышэйшая, чым мачта на яхце «Сонечная». Знайдзі вышыню мачты на яхце «Сонечная».

6. Колькі розных сказаў з трох слоў можна скласці?

хутка

будуць

канікулы

Дапоўні сказы:

«У адным метры ... сантыметраў»,

«У адным метры ... дэцыметраў».

1. Вылічы.

$$20 + 80$$

$$59 - 1$$

$$64 - 60$$

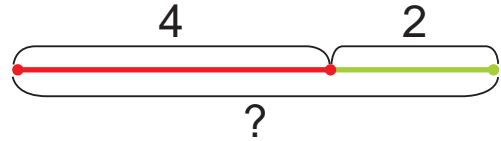
$$5 + 70$$

2. Для ўпрыгожвання актавай залы купілі 28 м чырвонай гірлянды, а жоўтай — на 8 м менш. Колькі метраў жоўтай гірлянды купілі?

Урок 42

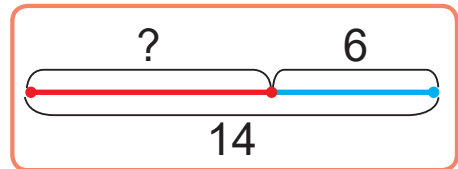
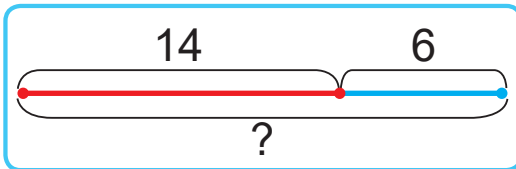
Алеся ўзяла 2 вішні.
 Засталося 4 вішні.
 Колькі вішань было?

Было — ?
 Узяла — 2 вішні.
 Засталося — 4 вішні.

1. Выберы схему. Рашы задачу.

3 каробкі ўзялі 6 пірожных. У каробцы за-
 сталася 14 пірожных. Колькі пірожных было
 ў каробцы?

2. Запішы лікі.

дваццаць тры

трыццаць два

дзевяноста пяць

сорак чатыры

шэсцьдзясят

пяцьдзясят адзін

3. Вылічы.

$80 + 20 - 1$

$50 + 3 + 1$

$86 - 80 + 2$

$90 + 9 + 1$

$100 - 30 - 1$

$100 - 90 + 3$

4. Параўнай.

$56 + 1 \text{ ? } 56 - 1$

$7 + 9 - 4 \text{ ? } 5 + 8 - 2$

$71 - 1 \text{ ? } 69 + 1$

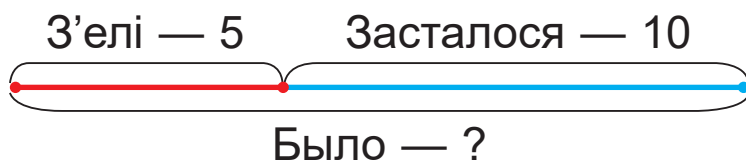
$18 - 9 + 4 \text{ ? } 16 - 8 + 6$

5. У Евы ў тэлефоне 30 фотаздымкаў, што на 8 менш, чым фотаздымкаў у Лізы. Колькі фотаздымкаў у тэлефоне ў Лізы?
6. У майстра ёсць 4 дзясяткі сасновых дошак і 3 дзясяткі яловых. Ці хопіць усіх гэтых дошак майстру, калі для будаўніцтва хлява яму трэба 60 дошак?
7. Складзі пытанне. Рашы задачу.
Віця ў сваім камп'ютары выдаліў 7 файлаў з адной папкі і 9 файлаў з другой папкі.
8. Параўнай даўжыні ломаных.

- ? Складзі задачу. Растлумач яе рашэнне.

1. Вылічы.

$92 - 2$

$76 - 70$

$4 + 50$

$99 + 1$

2. 3 каробкі ўзялі 5 кубікаў. У каробцы засталася 20 кубікаў. Колькі кубікаў было ў каробцы?

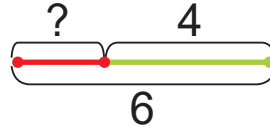

Урок 43

Было 6 кацянят. Некалькі кацянят уцякло. Засталося 4 кацяняці.
Колькі кацянят уцякло?

Было — 6 кацянят.
Уцякло — ?
Засталося — 4 кацяняці.

1. Выберы кароткі запіс. Рашы задачу.

Было 26 м тканіны. Калі пашылі шторы, засталася 20 м тканіны. Колькі метраў тканіны зрасходавалі?

Было — 26 м.
Зрасходавалі — ?
Засталося — 20 м.

Было — 26 м.
Зрасходавалі — 20 м.
Засталося — ?

2. Вылічы.

$71 \text{ м} - 1 \text{ м}$

$4 \text{ дм} + 8 \text{ см}$

$1 \text{ м} - 5 \text{ дм}$

$48 \text{ см} + 1 \text{ см}$

$5 \text{ м} + 6 \text{ дм}$

$1 \text{ дм} - 6 \text{ см}$

3. Параўнай.

$40 + 5 \text{ ? } 45 + 1$

$79 - 9 \text{ ? } 68 + 1 + 1$

$6 + 20 \text{ ? } 27 - 1$

$90 + 8 \text{ ? } 99 - 1 - 1$

4. Што абазначаюць запісы?

Арцём будаваў вежу з канструктара. Яму спатрэбілася 20 жоўтых, 10 чырвоных і 5 сініх дэталей.

$20 + 10$

$20 - 10$

$20 + 10 + 5$

5. Калі 9 л абрыкосавага варэння разлілі ў слоікі, засталася 5 л варэння. Колькі літраў варэння было?

6. Смоўж прапоўз 1 м, вусень — 20 дм, а чарапаха — 30 дм. Выберыце схему, якая падыходзіць, калі 1 см на кожнай схеме абазначае 10 дм шляху.

	1	2	3

? Складзі задачу. Растворыце яе.

Было — 23 кг.
Прадалі — ?
Засталося — 3 кг.

1. Вылічы.

$$83 - 3 + 6$$

$$54 - 50 + 9$$

$$70 + 20 - 1$$

2. Было 18 кавалкаў пластыліну. Некалькі кавалкаў пластыліну зрасходавалі. Засталося 10 кавалкаў пластыліну. Колькі кавалкаў пластыліну зрасходавалі?

Урок 44

Складзі і параўнай задачы.

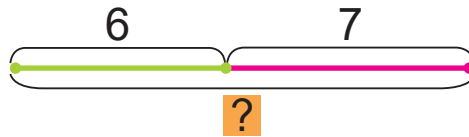
1 Сліў — 3
Груш — 5 } ?

2 Сліў — 3
Груш — ? } 8

3 Сліў — ?
Груш — 5 } 8

Задачы 2 і 3 называюцца **адваротнымі** задачы 1.

1. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы. У цыркавым нумары ўдзельнічалі 6 кошак і 7 сабачак. Колькі жывёлін удзельнічала ў нумары?

2. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў рознасці.

Памяншаемае	70	?	50	16	?	100
Аднімаемае	20	10	?	7	4	1
Рознасць	?	40	0	?	8	?

3. Параўнай.

7 м ? 70 дм

80 см ? 80 дм

6 дм ? 1 м

5 дзяс. 8 адз. ? 5 дзяс. 4 адз.

2 дзяс. 5 адз. ? 3 дзяс. 5 адз.

4 дзяс. 1 адз. ? 2 дзяс. 4 адз.

4. Запішы лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

43

34

68

86

77

99

5. Каля прычала было 7 вялікіх лодак і 5 маленькіх. Колькі ўсяго лодак было каля прычала?

6. Дапоўні ўмову гэтай задачы адказам задачы 5. Рашы задачу.

Каля прычала было ? лодак. Адплыло 8 лодак. Колькі лодак засталася каля прычала?

7. Юра старэйшы за Косцю на 2 гады і вышэйшы за Косцю на 20 см. Колькі гадоў Косцю, калі Юру 12 гадоў? На колькі гадоў Юра будзе старэйшы за Косцю праз 5 гадоў?

На колькі сантыметраў Юра будзе вышэйшы за Косцю праз 5 гадоў?

8. Начарці ломаную з даўжынямі звёнаў 4 см, 2 см, 5 см.

? Складзі задачу, для рашэння якой трэба знайсці суму лікаў 12 і 8.

Складзі дзве адваротныя задачы.

1. Вылічы.

$$40 - 1$$

$$10 + 80$$

$$71 - 70$$

$$50 + 8$$

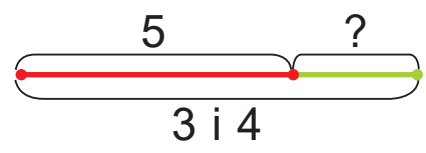
2. Мама спякла 20 піражкоў. Некалькі піражкоў з'елі. Засталася 9 піражкоў. Колькі піражкоў з'елі?

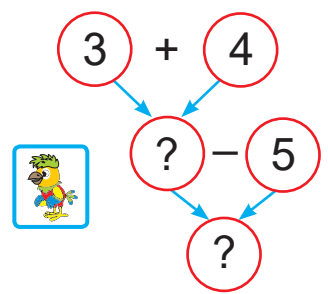
Урок 45

У Паліны было 3 кнігі з вершамі і 4 кнігі з казкамі. Паліна аднесла ў бібліятэку 5 кніг. Колькі кніг засталася ў Паліны?

Было — 3 кнігі і 4 кнігі.
Аднесла — 5 кніг.
Засталося — ?

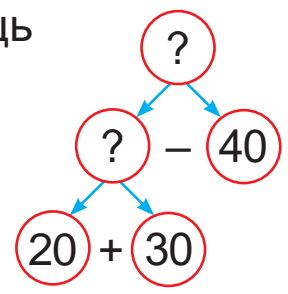

1. Спачатку даведаюся, колькі ўсяго кніг было ў Паліны.
2. Потым даведаюся, колькі кніг засталася ў Паліны.

1. Было 20 м шоўку і 30 м шэрсці. Зрасходавалі 40 м тканіны. Колькі метраў тканіны засталася?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць, колькі метраў тканіны было?

2. Вылічы.

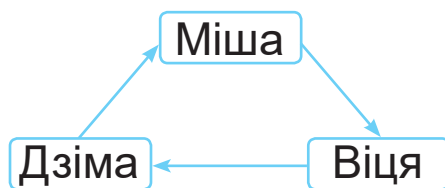
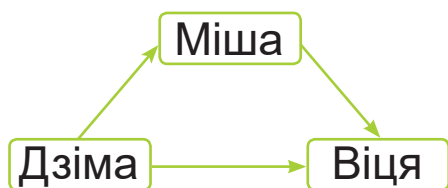
$70 - 20 - 1$	$39 - 30 + 3$	$70 + 6 - 1$
$59 + 1 + 40$	$56 - 6 - 30$	$60 - 40 - 9$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$4 + \square = 14$	$18 - \square = 9$	$\square - 3 = 17$
$15 - \square = 8$	$3 + \square = 16$	$\square + 10 = 16$

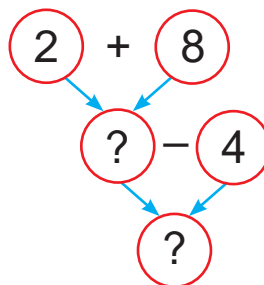

4. Турысты 5 дзён ішлі пехатой, аплылі на байдарках на 6 дзён больш. Колькі дзён турысты плылі на байдарках?
5. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы. На полі было 15 буслоў. Узляцела 8 буслоў. Колькі буслоў засталася?
6. Міша старэйшы за Віцю і маладзейшы за Дзіму. Выберыце схему, якая падыходзіць, калі стрэлка накіравана ад хлопчыка, які старэйшы, да хлопчыка, які маладзейшы.

? Складзі і рашы задачу.

Было — 2 кг і 8 кг.
Прадалі — 4 кг.
Засталася — ?

1. Вылічы.

$50 + 8$

$69 - 60$

$74 - 4$

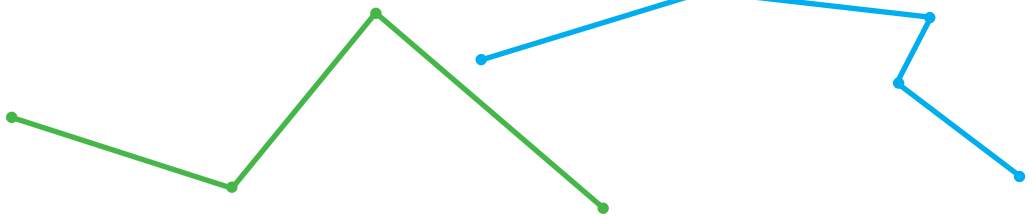
$90 - 1$

2. Тата зрабіў 7 кармушак для птушак, а Багдан — 6. Потым яны павесілі 8 кармушак. Колькі кармушак засталася павесіць?

Урок 46

1. Знайдзі даўжыні ломаных.

2. Начарці ломаную з даўжынямі звёнаў 3 см, 2 см і 1 см. Знайдзі яе даўжыню.

3. Вылічы.

$32 - 30 + 9$

$97 - 90 + 6$

$14 - 8 + 50$

$49 + 1 - 20$

$61 - 1 + 40$

$17 - 9 + 80$

4. Выразі ў сантыметрах.

1 м

4 дм

3 дм 2 см

8 дм 6 см

5. Выразі ў дэцыметрах і сантыметрах.

15 см

26 см

54 см

73 см

6. Вылічы.

$50 \text{ кг} + 5 \text{ кг}$

$77 \text{ см} - 7 \text{ см}$

$1 \text{ м} - 1 \text{ дм}$

$50 \text{ кг} + 50 \text{ кг}$

$77 \text{ см} - 70 \text{ см}$

$1 \text{ м} - 1 \text{ см}$

7. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы. Даўжыня ломанай з двух звёнаў — 86 см. Адно са звёнаў мае даўжыню 8 дм. Знайдзі даўжыню другога звяна ломанай.

8. У адной палатцы могуць размясціцца 4 турысты, а ў другой — 6 турыстаў. Ці могуць у гэтых палатках размясціцца 12 турыстаў?

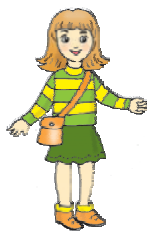

9. У одной каністры было 7 л вады, а ў другой — 5 л. Выкарысталі 8 л вады. Колькі літраў вады засталася?

10. У калекцыі ў Алеся ёсць машынкі розных колераў.

Яна кажа:

Калі ты падорыш мне па дзве машынкі кожнага колеру, то ў цябе застанеца на 4 машынкі менш.

Алесь кажа:

Калі ты падорыш мне па дзве машынкі кожнага колеру, то ў мяне стане на 6 машынак больш.

Чыя праўда?

1. Вылічы.

$$5 + 15 + 50$$

$$90 - 70 - 6$$

$$37 - 30 + 8$$

2. Тата расчысціў ад снегу 70 м сцежкі. Колькі метраў сцежкі яму засталася расчысціць, калі даўжыня ўсёй сцежкі — 79 м?

Урок 47

Пазатаблічнае складанне і адніманне лікаў у межах 100

На ролікавых каньках каталіся 5 хлопчыкаў. Спачатку да іх прыйшлі яшчэ 4 хлопчыкі, а потым 2 хлопчыкі пайшлі дадому. Колькі хлопчыкаў засталася?

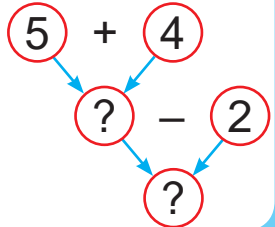
Спачатку

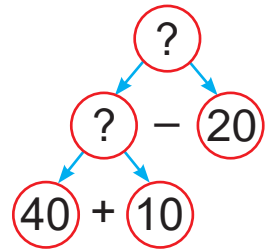
Потым

- Што можна даведацца спачатку?
- Што можна даведацца потым?

1. На стаянцы было 40 машын. Спачатку прыехала 10 машын, а потым паехала 20 машын. Колькі машын засталася на стаянцы?

2. На колькі першы лік большы або меншы за другі?

17 і 9

20 і 70

39 і 9

54 і 50

3 і 18

80 і 50

7 і 77

60 і 67

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$52 + \square < 54$

$77 > 75 + \square$

$63 - \square > 61$

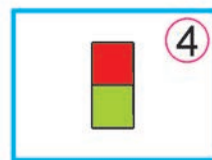
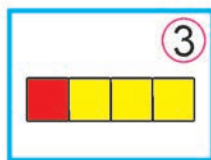
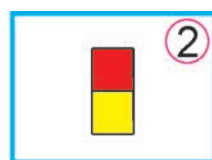
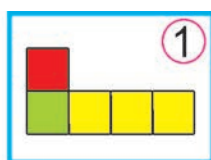
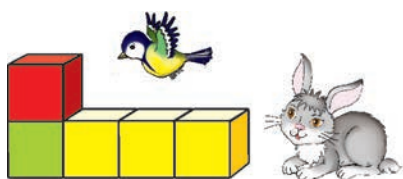
$48 + \square < 50$

$100 > 98 + \square$

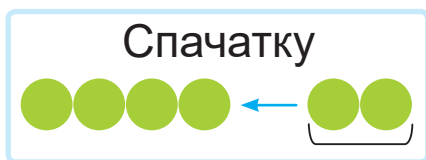
$36 - \square > 34$

4. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы. Калі ад берага адплыло 5 качак, каля берага засталася 20 качак. Колькі качак было каля берага?
5. У вазе было 7 чырвоных яблыкаў і столькі ж зялёных. З'елі 8 яблыкаў. Колькі яблыкаў засталася?
6. Што бачыць зайчык? Вавёрачка? Птушка?

- ? Складзі і рашы задачу са словамі «спачатку» і «потым».

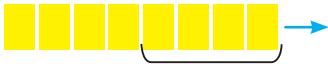
1. Вылічы.
- $50 + 3 + 1$ $13 - 6 + 60$ $100 - 1 - 90$
2. На рэчцы 16 рыбакоў лавілі рыбу. Прышлі яшчэ 4 рыбакі. Потым 9 рыбакоў адышлі. Колькі рыбакоў засталася?

Урок 48

На горцы было 8 лыжнікаў. Спачатку з горкі з'ехалі 4 лыжнікі, а потым 2 лыжнікі падняліся на горку. Колькі лыжнікаў стала на горцы?

Спачатку

Потым

- Што можна даведацца спачатку? $8 - 4$
 - Што можна даведацца потым? $? + 2$
- $?$

1. У зале было 60 крэсел. Спачатку з залы вынеслі 30 крэсел, а потым занеслі 40 крэсел. Колькі крэсел стала ў зале?

2. Састаў і рашы прыклады.

Павяліч 80 на 3.

Сума лікаў 9 і 70.

Паменшы 34 на 4.

Рознасць лікаў 100 і 1.

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$$? + 8 = 16$$

$$15 - ? = 9$$

$$11 - ? = 5$$

$$9 + ? = 18$$

$$? - 8 = 9$$

$$? + 7 = 12$$

4. У адным класе 12 камп'ютараў, а ў другім — 8. Забралі 5 камп'ютараў. Колькі камп'ютараў засталася ў двух класах?

5. Вышыня навагодняй ёлкі на плошчы горада — 35 м, а ў канцэртнай зале — 5 м. На колькі метраў ёлка ў канцэртнай зале ніжэйшая за ёлку на плошчы?

6. У Алеся і Яны разам ёсць такія манеты:

Алесь кажа Яне:

Калі мы возьмем усе твае грошы, то купім дзве порцыі марожанага.

Яна кажа Алесю:

Калі возьмем усе твае грошы і палову маіх, то купім толькі адну порцыю.

Колькі грошай у Алеся? У Яны?

? Складзі і рашы задачу са словамі «спачатку» і «потым».

Спачатку

Потым

1. Вылічы.

$85 - 5$

$49 + 1$

$60 - 50$

$59 - 50$

2. У вазе ляжала 19 сліў. Дзеці з'елі 9 сліў. Пасля гэтага ў вазу паклалі 10 сліў. Колькі сліў стала ў вазе?

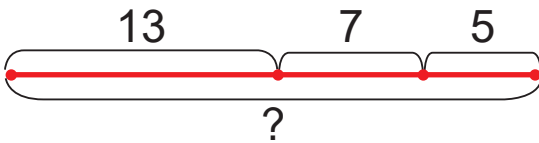
Урок 49

Калі на ёлку павесілі 13 чырвоных шароў і 7 сініх, у каробцы засталася 5 шароў. Колькі шароў было ў каробцы?

Было — ?

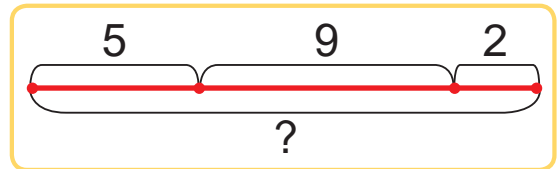
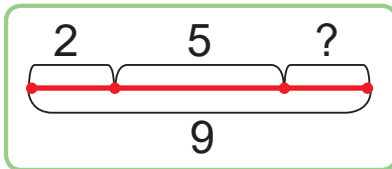
Узялі — 13 шароў і 7 шароў.

Засталася — 5 шароў.

1. Выберы схему. Рашы задачу.

Ларыса ўзяла з пакета 5 цукерак, а Мацвей — 9. Пасля гэтага ў пакеце засталася 2 цукеркі. Колькі цукерак было ў пакеце?

2. На колькі першы лік большы або меншы за другі?

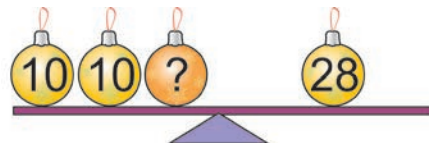
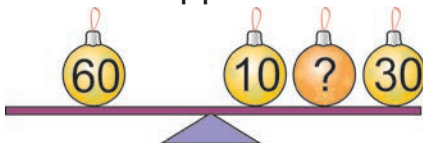
12 і 5

90 і 30

30 і 37

45 і 5

3. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў прыклады на складанне.

4. Параўнай.

$17 - 8 \text{ ? } 11 - 5$

$16 \text{ кг} - 2 \text{ кг} \text{ ? } 7 \text{ кг} + 6 \text{ кг}$

$35 + 0 \text{ ? } 36 - 1$

$2 \text{ дм} + 8 \text{ см} \text{ ? } 1 \text{ м} - 7 \text{ дм}$

5. Вылічы.

$30 + 50 + 4$

$100 - 80 + 2$

$86 - 6 - 70$

6. У тэлефоне ў Радзіславы 40 кантактаў, а ў Юры — на 10 кантактаў менш. Колькі кантактаў у тэлефоне ў Юры?

7. Даўжыня першага адрэзка — 12 см, другога — 1 дм 1 см, а трэцяга — 5 см. На колькі сантыметраў першы адрэзак даўжэйшы за трэці?

8. Начарці адрэзкі з задачы 7.

? Складзі пытанне да ўмовы задачы.

Рашы задачу.

Са скрынкі спачатку ўзялі 5 кг абрыкосаў, а потым — яшчэ 1 кг. У скрынцы засталася 14 кг абрыкосаў.

1. Вылічы.

$8 + 40 - 1$

$30 + 40 + 6$

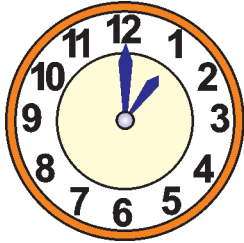
$100 - 40 + 1$

2. Каб пабудаваць пад'ёмны кран, Рома ўзяў з каробкі 20 вялікіх дэталяў і 40 маленькіх. У каробцы засталася 10 дэталяў. Колькі дэталяў было ў каробцы?

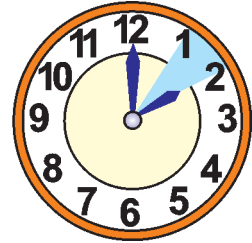

Урок 50

Было

Стала

Прайшла 1 гадзіна.

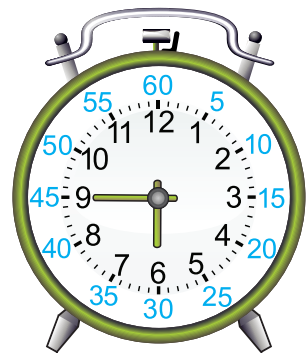
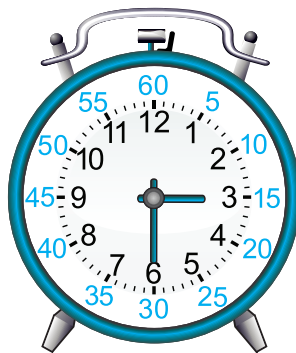
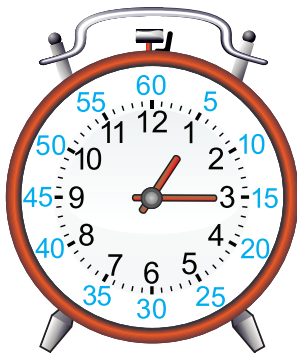
Маленькая стрэлка — гадзіннікаявая.

Вялікая стрэлка — мінутная.

Мінутная стрэлка за адну гадзіну праходзіць цэлы круг — гэта 60 мінут. Мінута — адзінка часу. Мінуты абазначаюць так: **мін.**

$$1 \text{ г} = 60 \text{ мін}$$

1. Вызнач час у гадзінах і мінутах.

2. Урокі пачаліся ў 8 г 30 мін, а скончыліся — у 12 г 20 мін. На якім гадзінніку паказана, калі ўрокі пачаліся? Скончыліся?

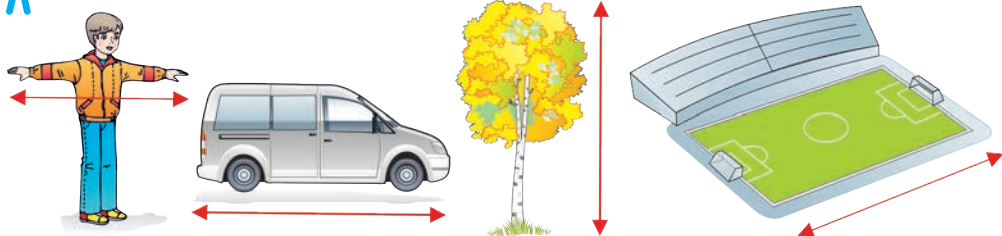
3. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў сумы.

Складаемае	4	3	?	40	1	50
Складаемае	?	9	7	60	?	8
Сума	17	?	77	?	96	?

4. Аня ідзе ад дома да школы 15 мін. Ані на дарогу трэба на 3 мін менш, чым яе малодшай сястры Жэні. Колькі мінут трэба Жэні на дарогу ад дома да школы?

5. Вольга гасціла ў бабулі 2 тыдні і яшчэ 2 дні. Колькі дзён Вольга гасціла ў бабулі?

6. Здагадайцеся, што можа мець даўжыню 1 м, 4 м, 30 м, 100 м.

? Колькі мінут складаюць адну гадзіну?

1. Вылічы.

$70 + 3$

$68 - 8$

$20 + 50$

$19 - 7$

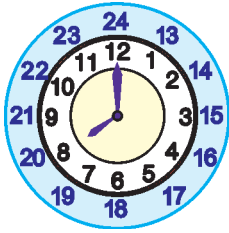
2. Спачатку з порта паплыло 9 караблёў, а потым — 5. Пасля гэтага ў порце засталася 6 караблёў. Колькі караблёў было ў порце?

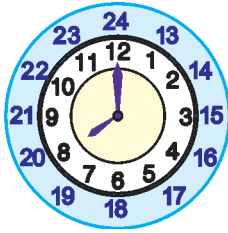
Урок 51

1 гадзіна 13 гадзін 8 гадзін 20 гадзін

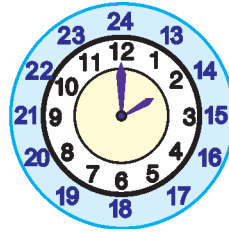
1. Колькі часу?

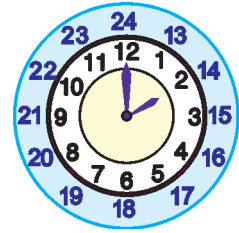
Раніца

Вечар

Дзень

Ноч

2. Выпішы прыклады з адказам 36.

$30 + 3$

$37 - 1$

$10 + 20 + 6$

$100 - 60 + 6$

$6 + 30$

$34 + 1$

$50 - 20 + 6$

$34 + 1 - 1$

3. Параўнай.

$60 \text{ мін } ? 1 \text{ г}$

$30 \text{ см } ? 1 \text{ дм} + 5 \text{ дм}$

$82 \text{ мін } ? 1 \text{ г}$

$10 \text{ дм } ? 99 \text{ см} + 1 \text{ см}$

4. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў рознасці.

Памяншаемае	39	88	?	56	75	?
Аднімаемае	?	?	90	1	?	1
Рознасць	9	0	6	?	70	99

5. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы. Косця спачатку 10 мін глядзеў мультфільм, а потым 20 мін глядзеў кіначасопіс «Ералаш». Колькі ўсяго мінут Косця глядзеў тэлевізар?
6. У запарку слану далі 14 кг бульбы і 4 кг морквы. Колькі кілаграмаў агародніны заста-лося, калі слон ужо з'еў 10 кг агародніны?
7. У ванне было 60 л вады. Спачатку ў яе далілі 20 л вады, а потым — яшчэ столькі ж літраў. Колькі літраў вады стала ў ванне?
8. Начарці адрэзак такой даўжыні, як даўжыня ломанай на малюнку.

Ці можна начарціць ломаную такой жа даўжыні з трыма звёнамі аднолькавай даўжыні?

- ? Дапоўні сказы двухзначнымі лікамі:
«1 г дня — гэта ? г», «7 г вечара — гэта ? г».

1. Вылічы.

$$19 - 6 - 10$$

$$73 - 70 + 40$$

$$10 + 90 - 1$$

2. Дзеці былі на прагулцы 60 мін. Яны 20 мін ляпілі снегавіка, а потым каталіся з горкі. Колькі мінут дзеці каталіся з горкі?

Урок 52

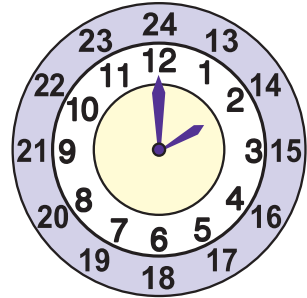
1. Устаў прапушчаныя значэнні часу, каб запісы былі правільныя.

3 г дня — гэта ? г

6 г вечара — гэта ? г

23 г — гэта ? г вечара

19 г — гэта ? г вечара

2. Вызнач час па гадзінніках.

Раніца

Дзень

Вечар

3. Вылічы.

$51 - 50$

$98 - 8$

$6 + 8 - 7$

$11 - 9 - 1$

$79 - 70$

$37 - 7$

$9 + 4 + 5$

$13 - 6 + 8$

4. Устаў прапушчаныя знакі дзеянняў, каб запісы былі правільныя.

$8 \text{ ? } 6 \text{ ? } 1 = 13$

$41 \text{ ? } 1 \text{ ? } 40 = 2$

$80 \text{ ? } 10 \text{ ? } 1 = 69$

$16 \text{ ? } 4 \text{ ? } 6 = 14$

$70 \text{ ? } 10 \text{ ? } 1 = 79$

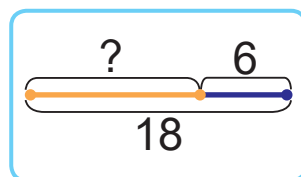
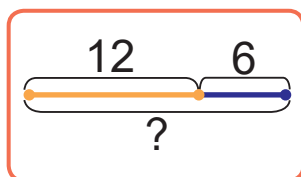
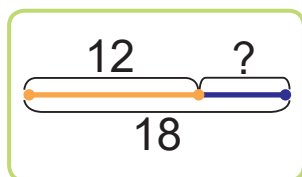
$50 \text{ ? } 30 \text{ ? } 2 = 82$

5. Даўжыня першага адрэзка — 1 дм 1 см. Ён на 6 см даўжэйшы за другі адрэзак. Начарці другі адрэзак.

6. Выберы схему да кожнай задачы. Рашы задачы. Складзі адваротныя задачы.

- Марк задумаў лік. Калі ад гэтага ліку адняць 6, то атрымаецца 12. Які лік задумаў Марк?
- Ад ліку 18 Кіра адняла некаторы лік і атрымала 6. Які лік задумала Кіра?

7. На плане гістарычнага цэнтра горада турысты ўбачылі 7 вуліц, 15 завулкаў і 2 бульвары. На колькі менш вуліц, чым завулкаў, у гэтай частцы горада?

8. Калі з залы музея выйшлі 11 дзяўчынак і 9 хлопчыкаў, у зале засталася 10 дзяцей. Колькі дзяцей было ў зале музея?

1. Вылічы.

$$60 - 20 + 10$$

$$80 - 1 - 1$$

$$17 - 8 + 40$$

2. У адной каробцы 20 брыкетаў марожанага, а ў другой — 30. Прадалі 40 брыкетаў марожанага. Колькі брыкетаў марожанага засталася?

Урок 53

Лікавыя выразы

$30 + 20 = 50$

$75 - 5 + 10 = 80$

Значэнні лікавых выказаў

1. Прачытай выразы. Знайдзі іх значэнні.

$90 + 10$

$46 + 1$

$93 - 3 + 10$

$34 - 30$

$44 - 4$

$64 + 0 - 60$

2. Параўнай.

$20 + 60 ? 100 - 30$

$6 + 6 + 7 ? 29 - 9 - 2$

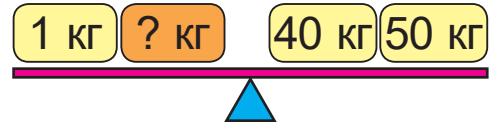
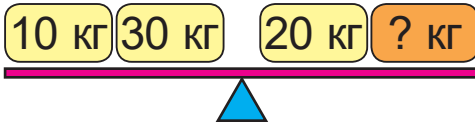
$40 - 1 ? 30 + 8$

$15 - 8 + 40 ? 13 - 5 + 50$

$59 + 1 ? 61 - 1$

$12 - 7 + 20 ? 14 - 8 + 10$

3. Знайдзі прапушчаныя лікі.

4. Вылічы.

$8 + 9$

$60 + 8$

$35 + 1$

$20 + 10$

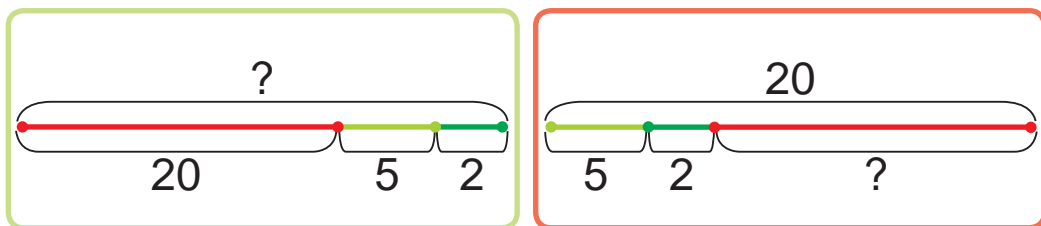
Як трэба змяніць другое складаемае ў кожнай суме, каб яе значэнне паменшылася на 1?

5. Сям'я запланавала прагулку па парку на 60 мін. Колькі часу застанеца на прагулку, калі пройдзе 10 мін?

6. Выберы схему. Рашы задачу.
У кнізе 20 старонак. У аўторак Яраслаў пра-
чытаў 5 старонак, а ў сераду — яшчэ 2 ста-
ронкі. Колькі старонак засталася прачытаць
Яраславу?

7. У саборніцтвах удзельнічалі 70 лыжнікаў і
лыжніц. Лыжнікаў было 40. На колькі больш
было лыжнікаў, чым лыжніц?
8. Алёша вышэйшы за Веру. Вера ніжэйшая за
Данілу. Даніла вышэйшы за Алёшу. Хто вы-
шэйшы за ўсіх? Хто ніжэйшы за ўсіх?
- ? Састаў выразы з лікамі 10 і 40.
Прачытай выразы. Знайдзі іх значэнні.

1. Вылічы.

$$50 + 1 - 50$$

$$30 - 1 - 9$$

$$8 + 7 + 5$$

$$5 + 8 - 7$$

2. За месяц пабудавалі 7 паверхаў дома.
За наступны тыдзень пабудавалі яшчэ
2 паверхі, а потым — яшчэ 3 паверхі.
Колькі ўсяго паверхаў пабудавалі?

Урок 54

Пакладзі 10 кругоў.

Адсунь 5 кругоў.

Падсунь 3 кругі.

Колькі кругоў стала?

$$10 - 5 + 3 = 8$$

Пакладзі 10 кругоў.

Выберы 3 жоўтыя кругі і 5 чырвоных кругоў.

Адсунь выбраныя кругі.

Колькі кругоў засталася?

$$10 - 5 + 3 = 2$$

Каб паказаць, якое дзеянне выконваюць спачатку, выкарыстоўваюць дужкі ().

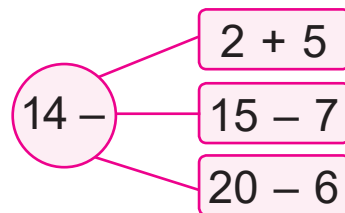
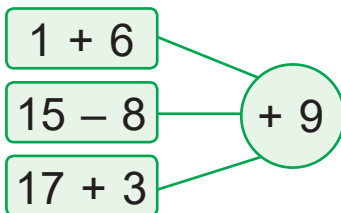
$$(10 - 5) + 3 = 8$$

$$10 - (5 + 3) = 2$$

- Да рознасці лікаў 10 і 5 дадаць лік 3.
- Ад ліку 10 адняць суму лікаў 5 і 3.

1. Састаў выразы з дужкамі. Прачытай выразы. Знайдзі іх значэнні.

2. Прачытай выразы.

$$38 - (10 - 2) \quad (40 + 20) - 1 \quad 43 - (63 - 60)$$

3. Састаў выразы з дужкамі.
- Ад сумы лікаў 25 і 1 адняць 20.
 - Да ліку 60 дадаць рознасць лікаў 16 і 7.

4. Ксюша адправіла 5 паведамленняў сябрам у Лепель, а сябрам у Магілёў — на 2 паведамленні больш. Колькі паведамленняў адправіла Ксюша ў Магілёў?

5. Дапоўні ўмову задачы адказам задачы 4.
Рашы задачу.

Ксюша адправіла 5 паведамленняў у Лепель і ? паведамленняў у Магілёў. Колькі ўсяго паведамленняў адправіла Ксюша?

6. Пасадзілі 30 рабін і ясеняў. Рабін пасадзілі 10. На колькі менш пасадзілі рабін, чым ясеняў?

- ? Прачытай выразы. Якое дзеянне выконваюць спачатку?

$$30 - (20 + 10)$$

$$(30 - 20) + 10$$

1. Састаў выразы з дужкамі.
- Да рознасці лікаў 72 і 2 дадаць 30.
 - Ад ліку 100 адняць суму лікаў 69 і 1.
2. У каробцы было 20 пакецікаў з гарбатай. На сьнеданне сям'я ўзяла 4 пакецікі, на вячэру — столькі ж. Колькі пакецікаў засталася?

Урок 55

У выразах **без дужак** дзеянні выконваюцца па парадку — злева направа.

$$\overset{1}{30} + \overset{2}{5} - 1$$

$$\overset{1}{35} - \overset{2}{5} + 1$$

1. Прачытай выразы. Пакажы парадак дзеянняў і знайдзі значэнні выказаў.

$36 - 6 + 5$

$54 - 50 - 3$

$40 + 20 + 20$

У выразах з **дужкамі** дзеянні ў дужках выконваюцца першымі.

$$\overset{2}{59} - (\overset{1}{2} + 7)$$

$$\overset{2}{50} - (\overset{1}{13} + 7)$$

2. Прачытай выразы. Пакажы парадак дзеянняў і знайдзі значэнні выказаў.

$24 + (10 - 9)$

$78 - (8 + 0)$

$(49 + 1) + 20$

3. Расстаў дужкі ў выразах у адпаведнасці з вызначаным парадкам дзеянняў. Знайдзі значэнні выказаў.

$$\overset{2}{80} - \overset{1}{13} + 7$$

$$\overset{2}{6} + \overset{1}{31} - 1$$

$$\overset{1}{29} - \overset{2}{9} + 80$$

4. Запішы выразы і знайдзі іх значэнні.

• Ад сумы лікаў 15 і 3 адняць 8.

• Да ліку 70 дадаць рознасць лікаў 20 і 10.

5. Дапоўні запісы.

$1 \text{ м} = 10 \dots$

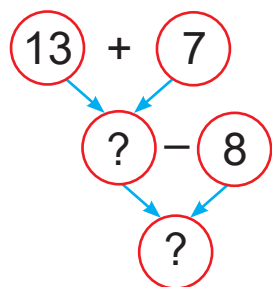
$100 \text{ см} = 1 \dots$

$10 \text{ см} = 1 \dots$

6. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы. Пасля таго як у спартыўную залу прынеслі 5 мячоў, у ёй стала 25 мячоў. Колькі мячоў было ў спартыўнай зале?
7. Юля склала з паперы 13 птушачак, а Вадзім — 7 птушачак. Калі некалькі птушачак яны падарылі сябрам, засталася 8 птушачак. Колькі птушачак дзеці падарылі сябрам?

Зрабілі — 13 птушачак і 7 птушачак.
Падарылі — ?
Засталася — 8 птушачак.

8. Да Новага года дзеці падрыхтавалі верш, танец і песню. Якімі рознымі спосабамі можна скласці праграму выступлення?

- ? У якім парадку выконваюць дзеянні ў выразах з дужкамі? Без дужак?

- Пакажы парадак дзеянняў.
Знайдзі значэнні выразаў.
 $(18 - 3) + 5$ $50 - (29 + 1)$
- На аэрадроме было 18 самалётаў. Паляцела 4 самалёты, а прыляцела 6. Колькі самалётаў стала на аэрадроме?

Урок 56

Чым падобныя запісы злева і справа?

Чым адрозніваюцца?

$$40 + 50$$

$$40 - 1$$

$$6 + 20 - 0$$

$$(30 + 4) - 1$$

Выразы

$$40 + 50 = 90$$

$$40 - 1 = 39$$

$$6 + 20 - 0 = 26$$

$$(30 + 4) - 1 = 33$$

Роўнасці

Чым падобныя роўнасці, запісаныя злева і справа? Чым адрозніваюцца?

$$40 + 4 = 44$$

$$50 = 60 - 10$$

$$30 = 30$$

Правільныя роўнасці

$$40 + 4 = 50$$

$$50 = 60 - 20$$

$$30 = 20$$

Няправільныя роўнасці

1. Выпішы спачатку выразы, а затым — роўнасці.

$$30 + (12 + 8)$$

$$17 - 2 = 15$$

$$14 + 3$$

$$30 + (12 + 8) = 50$$

$$17 - 2$$

$$14 + 3 = 17$$

2. Выпішы правільныя роўнасці.

$$45 + 1 = 46$$

$$27 + 1 = 26$$

$$6 + 5 = 11$$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб роўнасці сталі правільнымі.

$$? + 8 = 59 - 1$$

$$30 - ? = 28 + 1$$

$$72 - ? = 11 - 9$$

$$? + 45 = 40 + 6$$

4. Знайдзі значэнні выразаў.
 $100 - (30 + 50)$ $(13 - 7) + 40$ $20 - (14 - 7)$
5. Спачатку Арына 30 мін вышывала, а потым гуляла ў лялькі. На ўсё гэта Арыне спатрэбілася 1 г. Колькі мінут Арына гуляла ў лялькі?
6. У аўтапарку было 50 новых аўтобусаў. Іх было на 20 больш, чым старых аўтобусаў. Колькі ў аўтапарку старых аўтобусаў?
7. З дзвюх дошак даўжынямі 8 м і 6 м зрабілі лаўку. Засталося 3 м дошкі. Колькі метраў дошак пайшло на лаўку?
8. Алесь састаўляе двухзначныя лікі з лічбаў 4, 8 і 0 так, каб лічбы ў ліках не паўтараліся.

Алесь кажа:

Можна саставіць шэсць лікаў.

Ці праўду кажа Алесь?

Састаў выраз і роўнасць, выкарыстоўваючы лікі 4, 5 і 9.

1. Выпішы правільную роўнасць.
 $(100 - 1) - 9 = 80$ $75 - (15 - 10) = 70$
2. На першым паверсе магазіна 20 акон, а на другім — 30. Калі частку акон вымылі, засталася вымыць 10 акон. Колькі акон вымылі?

Урок 57

Чым падобныя запісы злева і справа?

Чым адрозніваюцца?

$$27 = 27$$

$$12 + 6 = 18$$

Роўнасці

$$27 < 28$$

$$12 + 6 > 17$$

Няроўнасці

Чым падобныя няроўнасці, запісаныя злева і справа? Чым адрозніваюцца?

$$52 > 40$$

$$40 + 20 < 70$$

Правільныя
няроўнасці

$$52 < 40$$

$$40 + 20 > 70$$

Няправільныя
няроўнасці

1. Прачытай выраз, роўнасць, няроўнасць.

$$64 = 60 + 4 \quad 48 - 40 \quad 10 < 6 + 9$$

2. Выпішы правільныя няроўнасці.

$$34 < 49$$

$$72 + (9 - 8) > 72$$

$$62 + 1 < 60$$

$$7 < 7$$

$$36 - (3 + 3) < 10$$

$$10 > 25 - 20$$

3. Устаў прапушчаныя лікі, каб няроўнасці былі правільныя. Колькі такіх лікаў можна падбраць для кожнай няроўнасці?

$$? + 1 < 5 \quad 7 - ? > 3 \quad 10 - ? > 5$$

4. Параўнай.

$$50 - 1 \quad ? \quad 80 - 40$$

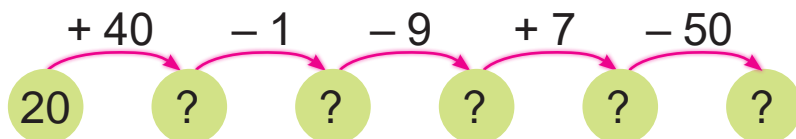
$$(11 + 9) - 1 \quad ? \quad 8 + 7 + 5$$

$$86 - 6 \quad ? \quad 97 - 90$$

$$60 - (7 + 13) \quad ? \quad 36 + 1 + 1$$

5. Вылічы.

6. Цягнік ідзе з Мінска ў Маскву праз Смаленск. На шлях ад Мінска да Масквы цягніку трэба 10 г, а на шлях ад Мінска да Смаленска — 5 г. Ці зможа цягнік даехаць ад Смаленска да Масквы за 3 г?

7. Ад вяроўкі даўжынёй 40 м спачатку адрэзалі 20 м, а потым — яшчэ 8 м. Колькі метраў вяроўкі засталася?

8. Начарці ломаную з трох звёнаў такой жа даўжыні, як даўжыня адрэзка.

9. У адной сям'і 2 сыны, 2 бацькі, 2 дачкі і 2 маці. Колькі чалавек у сям'і?

? Састаў правільныя няроўнасці з лікаў:

15

2

10

1. Выпішы правільную няроўнасць.

$$42 + 1 + 1 < 48 - 8 \quad 11 - (9 - 4) > 13 - 9$$

2. Для школьнай навагодняй ёлкі купілі 60 сініх, чырвоных і жоўтых навагодніх шароў. Чырвоных шароў купілі 20, жоўтых — 10. Колькі купілі сініх шароў?

Урок 58

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$9 + 6 - 1$

$12 - 3 - 2$

$14 - 5 + 4$

$9 + (6 - 1)$

$12 - (3 - 2)$

$14 - (5 + 4)$

$(9 + 6) - 1$

$(12 - 3) - 2$

$(14 - 5) + 4$

2. Расстаў дужкі так, каб роўнасці сталі правільнымі.

$14 - 9 - 5 = 10$

$20 - 5 - 2 = 17$

$11 - 3 + 1 = 7$

$13 + 4 - 3 = 14$

3. Вылічы.

$33 - 3 + 70$

$100 - 1 - 90$

$58 - (10 + 40)$

$20 + 60 + 9$

$11 - 7 + 80$

$4 + (88 - 80)$

4. Састаў выразы і знайдзі іх значэнні.

• Да ліку 80 дадаць рознасць лікаў 17 і 9.

• Ад ліку 78 адняць суму лікаў 69 і 1.

5. Расстаў дужкі так, каб няроўнасці былі правільныя.

$10 - 2 + 3 > 12 - 5 + 5$

$14 - 4 + 2 < 15 - 9 - 6$

6. Параўнай.

$1 \text{ м } ? 10 \text{ дм}$

$20 \text{ кг } ? 6 \text{ кг} + 14 \text{ кг}$

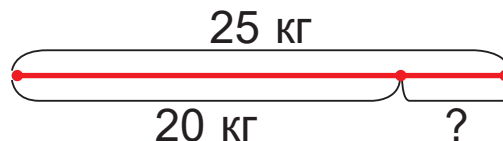
$100 \text{ см } ? 3 \text{ дм}$

$48 \text{ л } ? 100 \text{ л} - 50 \text{ л}$

$1 \text{ г } ? 30 \text{ мін}$

$1 \text{ г } ? 30 \text{ мін} + 40 \text{ мін}$

7. Складзі і рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы.

8. Прачытай умову задачы. Растлумач выразы. Падчас падарожжа ў першы дзень зрасходавалі 20 л бензіну, а ў другі — 30 л. Засталося 10 л бензіну.

$$30 - 20$$

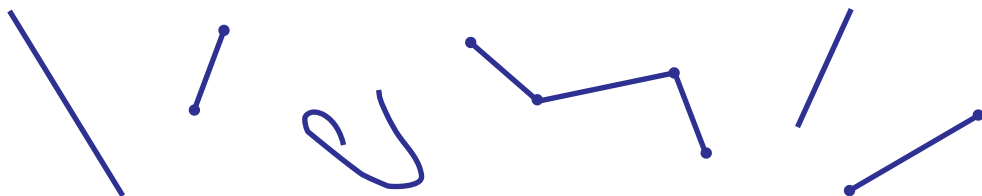
$$20 + 30$$

$$(20 + 30) + 10$$

$$(20 + 30) - 10$$

9. Ад дома да веснічак 30 м. Маці выйшла з дома і дайшла да веснічак. Потым яна вярнулася да дома, узяла забыты парасон і зноў падышла да веснічак. Колькі ўсяго метраў прайшла маці за гэты час?

10. Колькі прамых? Адрэзкаў? Ломаных?

11. Зайчык скакаў цераз прыступку з верхняй прыступкі лесвіцы да ніжняй. Колькі прыступак у лесвіцы, калі ён налічыў 10 скачкоў?

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(46 - 6) + 20$$

$$77 - (16 - 9)$$

2. У зоамагазіне было 30 хамякоў. У суботу прадалі 10 хамякоў, а ў нядзелю — столькі ж. Колькі хамякоў засталася?

Урок 59

Прямая

Пункт на прямой

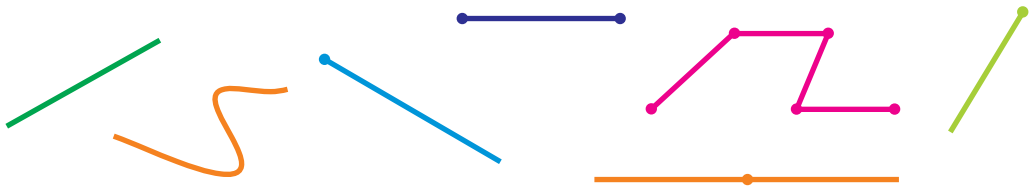
Два прамени

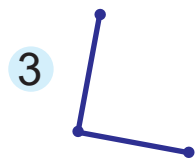
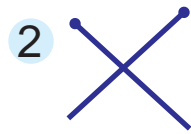
Прамeнь

1. Колькі праменяў?

2. Алег з аднаго пункта правёў два прамени. Выберы малюнак, які атрымаўся ў Алега.

3. Адзнач у сшытку пункт і правядзі ад яго тры прамени.

4. Састаў выразы з дужкамі. Знайдзі іх значэнні.

Складаемае	$40 + 1$	20	$13 - 7$	90
Складаемае	1	$12 - 8$	70	$50 - 40$

5. Устаў прапушчаныя лікі, каб роўнасці былі правільныя.

$50 + ? = 53$

$? + 29 = 30$

$30 + ? = 100$

$? - 40 = 6$

$64 - ? = 63$

$100 - ? = 10$

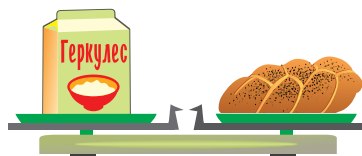
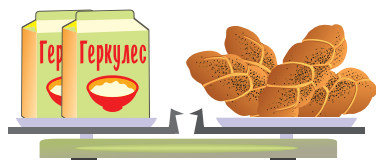
6. Спартсменка Іра скокнула ў вышыню з шастом на 48 дм, а спартсменка Дзіна — на 40 дм. На колькі дэцыметраў Іра скокнула вышэй, чым Дзіна?

На колькі дэцыметраў Дзіне трэба па-
лепшыць свой рэзультат, каб скокнуць
вышэй за Іру на 8 дм?

7. У Надзі было 6 шпуль чырвоных нітак для вышывання і 12 шпуль зялёных. Калі яна скончыла вышыўку, у яе засталася 10 шпуль. Колькі шпуль нітак спатрэбілася для вышыўкі?

8. Ці правільна працуюць вагі?

- ? На прамой адзначылі пункт. Колькі праменяў атрымалася?

1. Знайдзі значэнні выказаў.

$$50 + (9 + 11)$$

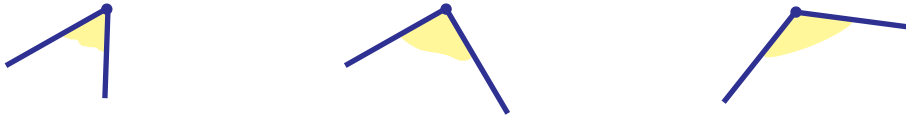
$$100 - (37 - 7)$$

2. У аўтамабільнай майстэрні было 15 запасных дэталей. Для рамонту першай машыны спатрэбілася 7 дэталей, а для рамонту другой машыны — 2 дэталі. Колькі дэталей засталася?

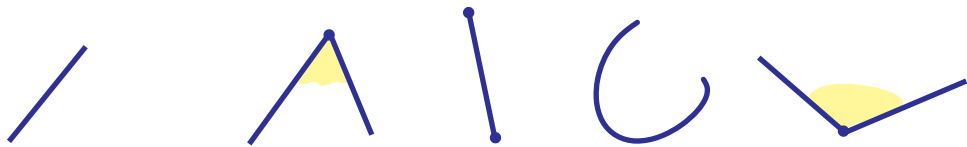
Урок 60

З кожнага пункта правялі па два прамені так, як паказана на малюнках. Атрымаліся вуглы.

Прамені — гэта стораны вугла.
Пункт, з якога праведзены прамені, —
вяршыня вугла.

1. Колькі вуголоў?

2. Пабудуй у сшытку два вуглы.
Адзнач зялёным колерам вяршыні вуголоў.

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$30 + 20$

$3 + 80$

$40 + 50$

$4 + 40$

$70 + 6$

$10 + 30$

$60 + 2$

$90 + 10$

Па якой прымеце можна разбіць
выразы на дзве групы?

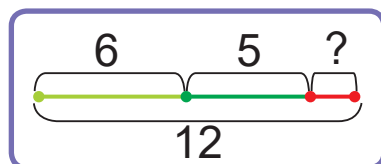
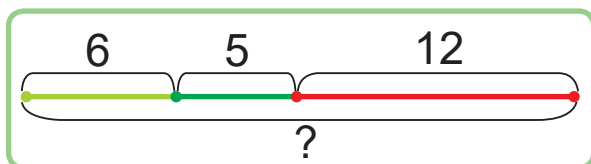

4. Састаў выразы з дужкамі. Знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	$2 + 6$	70	$40 + 9$	50
Аднімаемае	1	$17 - 7$	40	$20 + 30$

5. Выберы схему. Рашы задачу.
У сумку паклалі 6 кг бульбы і 5 кг цыбулі.
Маса сумкі разам з агароднінай роўная 12 кг.
Знайдзі масу сумкі.

6. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы.
На шахматнай дошцы ў Васі і Цімы засталася
20 фігур. 3 іх — 9 белыя, астатнія чорныя.
Колькі чорных фігур на дошцы?

7. Пчалаяр сабраў 10 л ліпавага мёду, што на
10 л менш, чым грэчкавага. Колькі літраў
грэчкавага мёду сабраў пчалаяр?

8. Дапоўні ўмову гэтай задачы адказам зада-
чы 7. Рашы задачу.
Пчалаяр сабраў 10 л ліпавага мёду і ? л грэчка-
вага. Колькі ўсяго літраў мёду сабраў пчалаяр?

? Колькі ў вугла вяршынь? Колькі старон?

1. Вылічы.

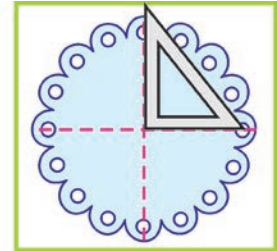
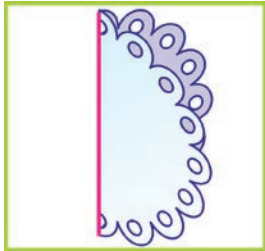
$$20 \text{ см} + 40 \text{ см} - 1 \text{ дм} \qquad 69 \text{ кг} - 9 \text{ кг} + 40 \text{ кг}$$

2. Купілі набор пірожных. З'елі 10 трубчак
і 4 карзінкі. Засталася 6 пірожных. Колькі
пірожных было ў наборы?

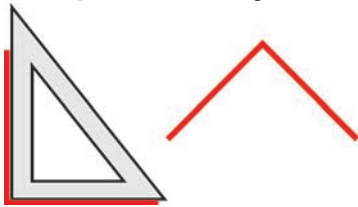
Урок 61

Разгледзь, як можна атрымаць мадэль прамога вугла.

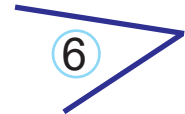
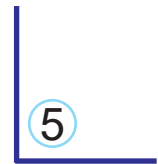
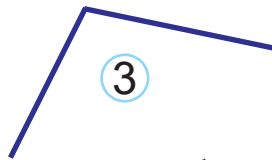
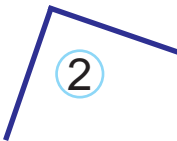

Прамыя вуглы

Непрамыя вуглы

1. Знайдзі прамыя і непрамыя вуглы.

2. Знайдзі значэнні выказаў.

$40 + 3 - 1$

$69 - 60 + 1$

$48 - (10 - 2)$

$80 + 7 - 80$

$72 - 2 - 10$

$29 - (8 + 12)$

3. Параўнай.

$17 \text{ ? } 27 - 7$

$48 + 1 \text{ ? } 49 - 1$

$8 \text{ ? } 38 - 30$

$68 \text{ ? } 58 + 1$

$75 - 5 \text{ ? } 74 - 4$

$53 \text{ ? } 50 + 5$

4. Колькі мінут Ягор катаўся на ровары пасля абеду, калі да абеду ён катаўся 30 мін, а пасля абеду — на 10 мін менш?

5. Дапоўні ўмову гэтай задачы адказам задачы 4. Рашы задачу.

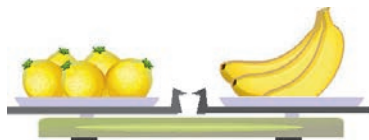
Колькі мінут Ягор катаўся на ровары, калі да абеду ён катаўся 30 мін, а пасля абеду — ? мін?

6. У Ніны было 20 квадратаў і столькі ж трохвугольнікаў. Калі Ніна склала ўзор, у яе засталася 1 фігура. Колькі фігур спатрэбілася для ўзору?

7. Што цяжэйшае: цукерка або пірожнае?

Лімон або банан?

? Складзі ліст паперы так, каб атрымалася мадэль прамога вугла.

1. Вылічы.

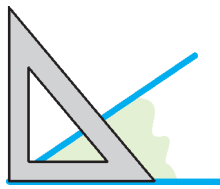
$$58 \text{ кг} - 8 \text{ кг} + 10 \text{ кг} \quad 67 \text{ см} - 6 \text{ дм} + 7 \text{ см}$$

2. У зале 60 месцаў. Занялі месцы 20 хлопчыкаў і 10 дзяўчынак. Колькі свабодных месцаў засталася ў зале?

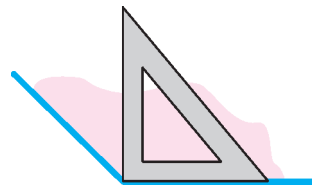

Урок 62

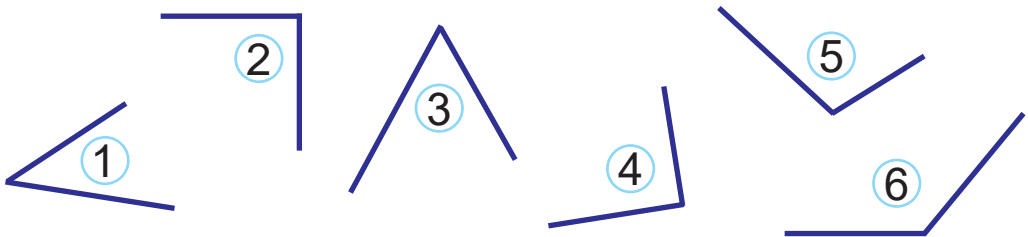
Востры вугал

Тупы вугал

1. Колькі прамых, вострых і тупых вуглоў на малянку?

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$57 - (49 + 1)$

$18 - (4 + 5)$

$(60 + 20) - 30$

$40 + (14 - 6)$

$(81 + 0) + 1$

$79 - (80 - 1)$

3. Знайдзі прапушчаныя лікі. Састаў сумы.

Складаемае	20	?	50	90	?	50
Складаемае	20	10	?	8	4	1
Сума	?	60	80	?	64	?

4. Устаў прапушчаныя знакі дзеянняў, каб роўнасці былі правільныя.

$8 \text{ ? } 3 \text{ ? } 9 = 2$

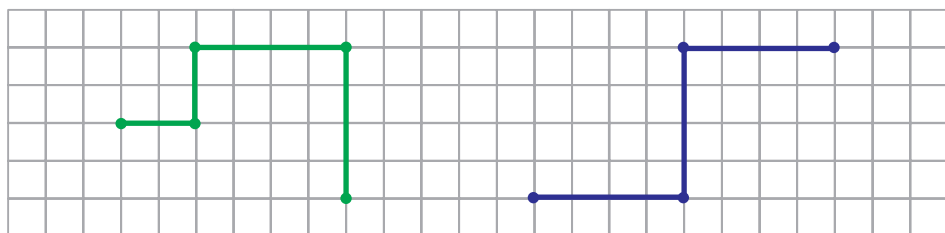
$60 \text{ ? } 30 \text{ ? } 1 = 29$

$13 \text{ ? } 7 \text{ ? } 1 = 7$

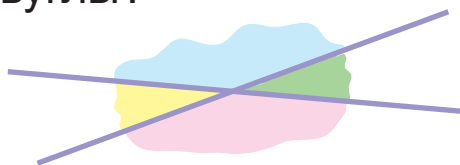
$40 \text{ ? } 20 \text{ ? } 1 = 21$

5. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.
На катку было 9 дзяцей. Праз гадзіну на катку стала 20 дзяцей. Колькі дзяцей прыйшло на каток?
6. Для пашыву штор купілі 30 м чырвонай тканіны і 20 м сіняй. Зрасходавалі 40 м тканіны. Колькі метраў тканіны засталася?
7. Пабудуй такія ломаныя ў сшытку.
Знайдзі даўжыні ломаных.

- ? Якім колерам пазначаны тупыя вуглы?
Вострыя вуглы?

1. Знайдзі значэнні выразаў.
 $74 - 4 + 8$ $60 - (15 - 5)$ $3 + 17 + 80$
2. Даўжыня ломанай з трох звёнаў — 50 см. Даўжыня першага звяна — 10 см, а другога — 20 см. Знайдзі даўжыню трэцяга звяна ломанай.

Уроки 63–65

1. Запішы выразы.

Знайдзі значэнні выразаў.

- Павяліч шэсць на пяцьдзясят.
- Сума лікаў шэсцьдзясят і сорок.
- Паменшы сто на дзевяноста.
- Рознасць лікаў трыццаць восем і адзін.
- Да ліку сорок дзевяць дадаць лік адзін.
- Ад ліку семдзясят тры адняць лік тры.

2. Запішы лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

47

74

83

38

25

52

3. Параўнай.

$40 + 40 \text{ ? } 50 + 10$

$10 + 30 \text{ ? } 20 + 20$

$29 - 1 \text{ ? } 29 + 1$

$66 - 6 \text{ ? } 66 - 60$

$20 + 3 \text{ ? } 3 + 20$

$60 - 30 \text{ ? } 60 - 40$

4. Вылічы.

$16 - 7 + 5$

$9 + 9 - 10$

$16 - 2 + 5$

$8 + 6 - 4$

$2 + 9 - 3$

$19 - 5 + 6$

5. Вылічы.

$8 + (5 - 3)$

$19 - (7 + 2)$

$16 - (6 - 3)$

$8 + 5 - 3$

$19 - 7 + 2$

$16 - 6 - 3$

6. Састаў да кожнага прыкладу на складанне па два прыклады на адніманне.

$30 + 5$

$4 + 60$

$40 + 3$

$9 + 90$

7. Запішы выразы і знайдзі іх значэнні.
- Ад ліку 20 аднімі суму лікаў 4 і 5.
 - Да рознасці лікаў 20 і 6 дадай лік 4.
 - Паменшы лік 100 на рознасць лікаў 51 і 1.
 - Павяліч лік 30 на суму лікаў 49 і 1.

8. Параўнай.

$$60 - (10 + 40) \text{ ? } (60 - 10) - 40$$

$$90 - (70 - 10) \text{ ? } (90 - 70) - 10$$

9. Вылічы.

$$(72 - 2) + 30 \quad (61 - 1) + 10 \quad 1 + (89 - 80)$$

$$70 - (43 - 3) \quad 100 - (69 + 1) \quad 20 + (79 + 1)$$

10. Устаў прапушчаныя лікі так, каб роўнасці былі правільныя.

$$8 + \text{ ? } = 13 + 2$$

$$(100 - 90) + \text{ ? } = 20$$

$$\text{ ? } - 10 = 7 - 0$$

$$\text{ ? } + (20 - 9) = 15$$

11. Састаў правільныя няроўнасці з лікаў.

14

9

18

12. Састаў правільныя няроўнасці з выразаў.

14 - 6

9 + 7

20 - 4

13. Параўнай.

$$1 \text{ м ? } 20 \text{ дм}$$

$$60 \text{ кг ? } 1 \text{ кг} + 59 \text{ кг}$$

$$100 \text{ см ? } 5 \text{ дм}$$

$$100 \text{ л ? } 97 \text{ л} + 1 \text{ л}$$

$$1 \text{ г ? } 100 \text{ мін}$$

$$56 \text{ мін ? } 50 \text{ мін} + 8 \text{ мін}$$

14. Рашы задачу. Складзі дзве адваротныя задачы. У каробцы 20 алоўкаў. Калі з каробкі ўзялі некалькі алоўкаў, у ёй засталася 6 алоўкаў. Колькі алоўкаў узялі?
15. У адной спартыўнай камандзе 15 чалавек, што на 3 чалавекі менш, чым у другой камандзе. Колькі чалавек у другой камандзе?
16. Дапоўні ўмову. Рашы задачу. На гары было ? лыжнікаў і ? снаўбардыстаў. 3 гары з'ехалі 9 чалавек. Колькі чалавек засталася на гары?

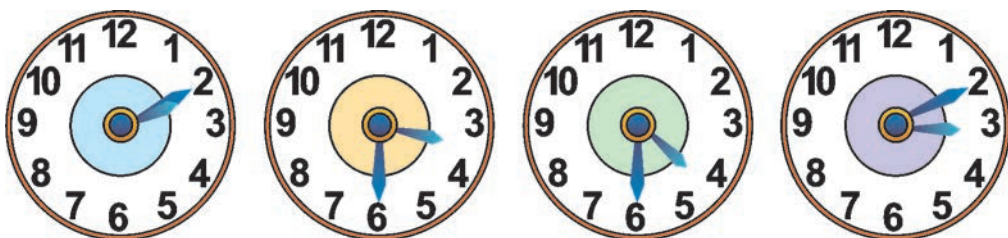

17. У сталовую прывезлі некалькі дзясяткаў яек. У першы дзень зрасходавалі 20 яек, а ў другі дзень — 30 яек. Засталася 40 яек. Колькі дзясяткаў яек прывезлі ў сталовую?
18. У аддзеле цацак было 30 чырвоных машынак, 50 жоўтых машынак і 20 лодачак. Калі некалькі машынак прадалі, засталася 10 машынак. Колькі машынак прадалі?

19. Дзеці гулялі на пляцоўцы 30 мін. 3 іх 20 мін яны скакалі на батuce, а астатні час каталіся на арэлях. На колькі больш часу дзеці скакалі на батuce, чым каталіся на арэлях?

20. Колькі часу?

21. Вымерай даўжыні адрэзкаў.

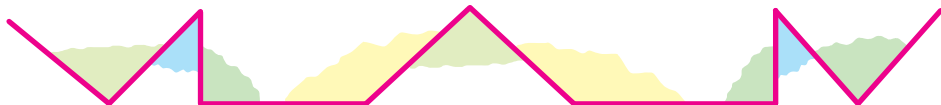

- Начарці адрэзак, даўжыня якога роўная суме даўжынь гэтых адрэзкаў.
- Начарці адрэзак, даўжыня якога роўная рознасці даўжынь гэтых адрэзкаў.
- Начарці ломаную з трох звёнаў, даўжыня якой роўная суме даўжынь гэтых адрэзкаў.

22. Колькі адрэзкаў? Колькі праменяў?

23. Колькі вострых, тупых і прамых вуглоў?

Правер сябе

1. Знайдзі няправільную роўнасць.

А $16 - (6 + 3) = 7$

В $16 - 6 + 3 = 13$

Б $16 - 6 + 3 = 7$

Г $(16 - 6) + 3 = 13$

2. У якім запісе трэба паставіць знак «>»?

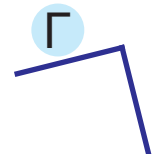
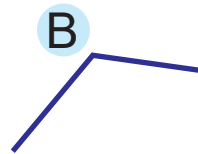
А $36 + 1 ? 49 - 1$

В $80 - 10 ? 20 + 80$

Б $20 + 30 ? 60 - 10$

Г $64 - 1 ? 100 - 50$

3. Знайдзі прамы вугал.

4. Знайдзі правільнае рашэнне задачы.

Ад кавалка тканіны даўжынёй 40 м спачатку адрэзалі 20 м, а потым — яшчэ 10 м. Колькі метраў тканіны засталася?

А 1) $40 - 20 = 20$ (м)
2) $20 - 10 = 10$ (м)

В 1) $40 - 20 = 20$ (м)
2) $20 + 10 = 30$ (м)

Б 1) $40 + 20 = 60$ (м)
2) $60 - 10 = 50$ (м)

Г 1) $40 + 20 = 60$ (м)
2) $60 + 10 = 70$ (м)

5. Знайдзі лішні лік сярод лікаў: 12, 34, 65, 78.

А 12

Б 34

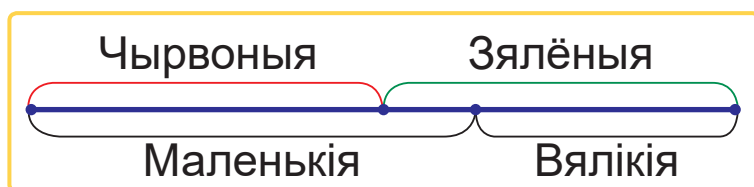
В 65

Г 78

Заданні і праекты

- У каробцы ляжаць канцылярскія сашчэпкі. На схеме паказана, што сашчэпкі былі вялікія і маленькія, чырвоныя і зялёныя.

Ці правільна, што:

- Усе чырвоныя сашчэпкі былі маленькія?
- Усе зялёныя сашчэпкі былі вялікія?
- Усе вялікія сашчэпкі былі зялёныя?
- Усе маленькія сашчэпкі былі чырвоныя?

- Алесь і Яна зрабілі з папяровых талерак мадэлі гадзіннікаў і паказалі на іх некаторыя свае заняткі ад 8 г да 20 г.

Зрабіце з папяровых талерак мадэлі гадзіннікаў для кожнага члена вашай групы. Пакажыце на іх некаторыя свае заняткі на працягу дня.

Гэта цікава!

Старыя меры даўжыні

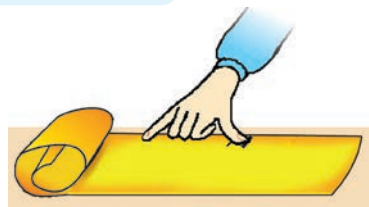
Людзі не заўсёды карысталіся вядомымі табе мерамі даўжыні (сантыметр, дэцыметр, метр). У даўнія часы даўжыні прадметаў вымяралі з дапамогай рук і ног. Напрыклад, былі такія меры, як *локаць* і *пядзя*.

Локаць. Паглядзі на малюнку, як вымяралі даўжыню тканіны ў *локцях*. Растлумач, чаму гэта мера даўжыні так называлася. Паспрабуй растлумачыць сэнс прымаўкі:

Блізка *локаць*, ды не ўкусіш.

Пядзя. Паглядзі на малюнку, як вымяралі даўжыню тканіны ў *пядзях*. Пядзя — вельмі маленькая мера даўжыні.

Паспрабуй растлумачыць сэнс сказа:

Салдаты не аддалі ні пядзі зямлі ворагу.

З дапамогай локця і пядзі можна было хутка і без спецыяльных вымяральных інструментаў вымяраць і параўноўваць даўжыні не вельмі вялікіх прадметаў.

Метр

Карыстацца локцем, пядзям і іншымі падобнымі мерамі даўжыні было не вельмі зручна. Таму была прыдуманая агульная для розных краін

сістэма мер даўжыні. З'явілася яна ў Францыі, а потым была прынята многімі іншымі краінамі. Метр — гэта назва адной з такіх мер. Яе памер заўсёды аднолькавы, таму карыстацца метрам зручна. Сантыметр і дэцыметр — гэта таксама агульныя для многіх краін меры даўжыні.

Вымярэнне часу

З даўніх часоў людзі карысталіся рознымі гадзіннікамі для вымярэння часу. З дапамогай сонечнага гадзінніка час вызначалі па даўжыні ценю, які падае ад спецыяльнага шаста. Сёння сонечным гадзіннікам амаль не карыстаюцца.

Да гэтага часу зрэдку выкарыстоўваюць пясочны гадзіннік. З яго дапамогай адлічваюць прамежкі часу. Пясок можа сыпацца з верхняй часткі такога гадзінніка ў ніжнюю некалькі мінут і нават некалькі гадзін.

На цыферблатным гадзінніку стрэлкі рухаюцца па крузе. Яны ўказваюць на пэўны час дня і ночы.

Таксама выкарыстоўваецца электронны гадзіннік. На ім час паказваецца з дапамогай лічбаў на табло.

(Назва ўстановы адукацыі)

Наву- чальны год	Імя і прозвішча вучня	Стан вучэб- нага дапа- можніка пры атрыманні	Адзнака вучню за карыстанне вучэбным дапаможнікам
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			

Вучэбнае выданне

Мураўёва Галіна Леанідаўна
Урбан Марыя Анатольеўна

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для 2 класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 1

Нач. рэдакцыйна-выдавецкага аддзела *Г. І. Бандарэнка*

Рэдактар *Н. М. Мамчыц*

Мастакі *І. В. Лазерка, Н. А. Хромава, Ю. М. Галавейка*

Мастацкі рэдактар *З. П. Болцікава*

Камп'ютарная вёрстка *Ю. М. Галавейка*

Карэктар *Н. В. Федарэнка*

Падпісана да друку 15.04.2020. Фармат 70x100/16. Папера афсетная.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 11,05. Ул.-выд. арк. 5,5. Тыраж 14 835 экз. Заказ

Навукова-метадычная ўстанова «Нацыянальны інстытут адукацыі»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/263 ад 02.04.2014. Вул. Караля, 16, 220004, г. Мінск

Адкрытае акцыянернае таварыства «Паліграфкамбінат імя Я. Коласа».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка
друкаваных выданняў № 2/3 ад 04.10.2013. Вул. Каржанеўскага, 20, 220024, г. Мінск

Таблиця складання

+	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

3 0 9

Адназначныя лікі

13 10 19

Двухзначныя лікі

Адзінкі другога разраду	Адзінкі першага разраду
Дзясяткі	Адзінкі

2 3

Разрадны састаў ліку 23:

$23 = 2 \text{ дзяс. } 3 \text{ адз.}$

Сума разрадных складаемых ліку 23:

$23 = 20 + 3$

2 адз. < 3 адз.
 $2 < 3$

2 дзяс. < 3 дзяс.
 $20 < 30$

Дзясяткі параўноўваюць так, як адзінкі.

$2 \text{ адз.} + 3 \text{ адз.} = 5 \text{ адз.}$ $2 \text{ дзяс.} + 3 \text{ дзяс.} = 5 \text{ дзяс.}$
 $2 + 3 = 5$ $20 + 30 = 50$

Дзясяткі складваюць і аднімаюць, як адзінкі.

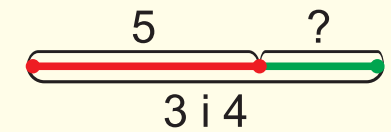
$9 + 5 = 14$

$14 - 5 = 9$

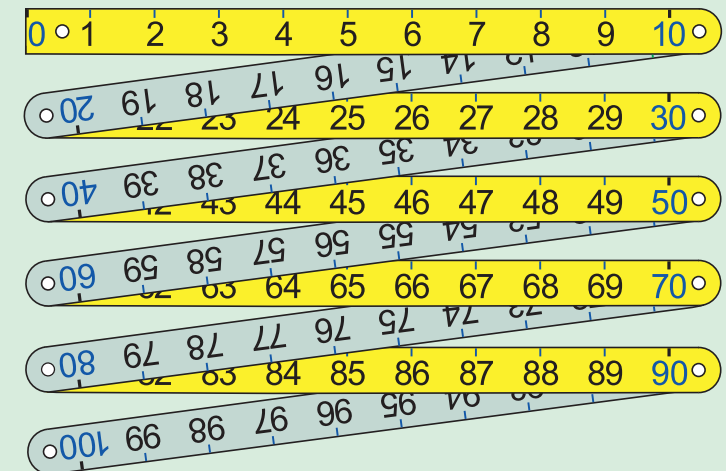
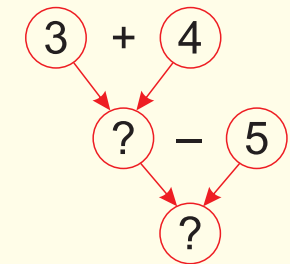
1 4 4 1

Задача

Было — 3 кнігі і 4 кнігі.
Узялі — 5 кніг.
Засталося — ?

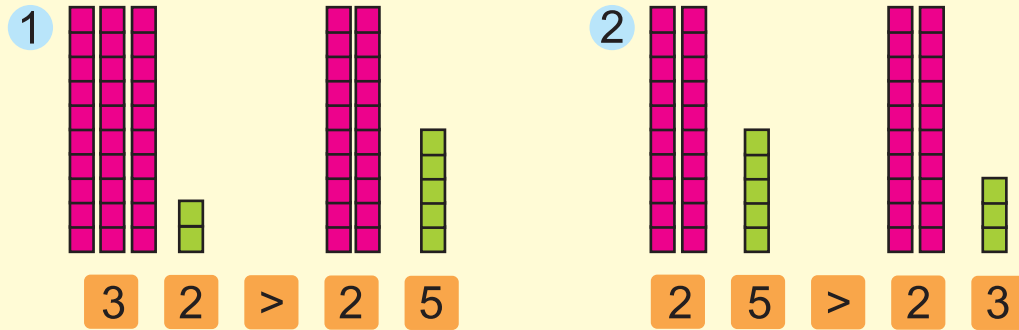

- Спачатку даведаюся, колькі ўсяго кніг было.
- Потым даведаюся, колькі кніг засталася.

Адзінкі даўжыні

1 м = 100 см
1 м = 10 дм
1 дм = 10 см

1 Каб параўнаць двухзначныя лікі, спачатку параўнай дзясяткі. Большы той лік, дзе больш дзясяткаў.

2 Калі дзясяткаў у адным ліку столькі ж, колькі ў другім, параўнай адзінкі. Большы той лік, дзе больш адзінак.

Лікавыя выразы

$$30 + 20 = 50$$

$$75 - 5 + 10 = 80$$

Значэнні лікавых выказаў

У выразях **без дужак** дзеянні выконваюцца па парадку — злева направа.

① ②

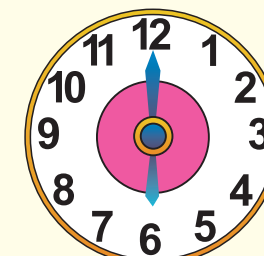
$$53 - 3 + 1$$

У выразях **з дужкамі** дзеянні ў дужках выконваюцца першымі.

② ①

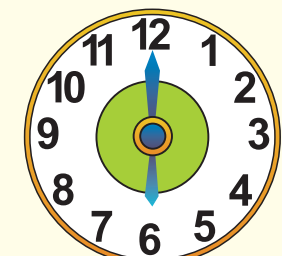
$$50 - (13 + 7)$$

Раніца

6 гадзін

Вечар

18 гадзін

Адзінкі часу
1 г = 60 мін